

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Δημητροῦ εἰς τὸ Κ Ε'. τεύχος τοῦ Η' τόμου τῆς Θεολογίας ἐδημοσίευσεν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ αἱ ὑπ' αὐτὴν ὑπαγόμεναι ἐπισκοπαὶ μέχρι τοῦ 18 αἰῶνος».

Εἰς τὸν Ἑλλόγιμον Ἀρχιμανδρίτην χρεωστοῦμεν χάριτας διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, θὰ ἦτο δ' εὐχῆς ἔργον ἂν καὶ ἄλλοι κληρικοί, ἱεροκήρυκες καὶ Καθηγηταὶ ἐμιμοῦντο αὐτόν, διότι οὕτω πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Ἱστορίας θὰ διεφωτίζοντο καὶ θὰ διεσκηδάζετο τὸ τόσον σκότος ὅπερ εἰσέτι καλύπτει τόσας σελίδας αὐτῆς.

Ἡ μελέτη τοῦ Παν. Ἀρχιμανδρίτου καθ' ἑαυτὴν καλὴ εὖσα θὰ ἦτο ἔτι καλλιτέρα ἂν ἠδύνατο ὁ συγγραφεὺς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του καὶ ἄλλας πηγὰς, αἱ ὁποῖαι διέφυγον τὰς ἐρεῦνας του.

Ἡμεῖς μικρὰν συμβολὴν παρέχοντες εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐπιχειροῦμεν νὰ συμπληρώσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαντλήσωμεν τὸ θέμα ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἔνθα εὐρισκόμεθα, στερούμενοι τελείως σχετικῶν βοηθημάτων καὶ μόνον ἐκ τῶν συντόμων σημειώσεών μας ἀντιλοῦντες τὸ ὕλικόν μας. ¹.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἀνάγει τὴν κρίσιν τῆς Μονεμβασίας εἰς τὸ ἔτος 567 μ. Χ. «Ἡ κρίσις λέγει τῆς Μονεμβασίας ἀνέρχεται εἰς τὸ ἔτος 667 μ. Χ. Ἐπὶ δὲ Αὐτοκράτορος Βυζαντινοῦ Μαυρικίου τοῦ καὶ Τιβερίου ἐπικαλουμένου περὶ τὰ τέλη τοῦ 5. αἰῶνος ἐπιφαίνεται ἡ Μονεμβασία εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν ὀρίζοντα χαρισθεῖσα ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου», καὶ γράφει βεβαίως ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν Γ. Φραντζῆν ὃ Φραντζῆς ἀνιστορητικῶς ὅπως γράφει ὅτι ὁ Μαυρίκιος εἰς Μητρόπολιν ἀνέψωσεν τὴν Μονεμβασίαν ἀναβιβάσας αὐτὴν εἰς τὸν 34 θρόνον εἶναι δὲ ἀμφίβολον ἂν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μαυρικίου ὤπῃσεν ἐπισκοπὴ Μονεμβασίας. Κατὰ τὸν Ἱστορικὸν Εὐάγγριον ἐπὶ

1. Διὰ τοῦτο ἴσως ἀτέλειαι τινες ὡς πρὸς τὰς παραπομπὰς παρατηρηθῶσιν, διόπερ ἐπικαλοῦμαι ἐπιεικίαν τῶν ἀναγνωστῶν μου. Ὁ Γεδεών ἐν Ἐκκῆ Ἀληθείᾳ Τόμος Γ' σελ. 59 69 παραπέμπει εἰς διαφόρους πηγὰς περὶ Μονεμβασίας καὶ ὁ Κ. Ν. Παπαμιχαλόπουλος ἔγραψε ἱστορικὴν διατριβὴν περὶ Μονεμβασίας (Ἐκκῆ Ἀλήθεια Δ' σελ. 224).

τοῦ Ἀυτοκράτορος Μαυρικίου οἱ Ἄβαροι καὶ τὴν Ἑλλάδα πάσαν καὶ ἑτέρας πόλεις καὶ φρούρια ἐξεπολιόρησαν καὶ ἠνδραποδίσαντο ἀπολλόντες ἅπαντα. »¹.

Ἀναγινώσκομεν ἐπίσης εἰς τὸ χρονικὸν περὶ τῆς κρίσεως τῆς Μονεμβασίας ὅτι «οἱ Λάκωνες τὸ πατρῶον ἕδαφος καταλειπόντες...δύσβατον τόπον παρὰ τὸν τῆς θάλασσης αἰγιαλὸν εὐρόντες καὶ πόλιν ὀχυρὰν οἰκοδομήσαντες καὶ Μονεμβασίαν ταύτην ὀνομάσαντες...ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κατώκησαν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν. »².

Ἄλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ Ἐπισκόπου Μονεμβασίας ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἐπισκόπου Λακεδαιμόνος, ὅστις εἶχε ἀκελουθήσῃ τὸ ποίμνιον του· εἶνε δὲ ἀμφίβολον ἂν ἔφηξῃς ὁ Λακεδαιμόνος εὐειλοφορεῖτο Μονεμβασίας καὶ ἂν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἢ ἐπισκοπῆ Μονεμβασίας ἐπεφάνει εἰς τὸν Ἱστορικὸν ὀρίζοντα χωρὶσθεῖσα τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου, «ὅφ' ἦν λέγει ὁ Ἀρχιμανδριτὴς διατέλουν καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ τοῦ Δαμαλοῦ, Ἄργους, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Ζημωνα, Μαίνης, τοῦ Μητροπολίτου Μονεμβασίας, κατέχοντες τότε τὴν τρίτην τάξιν ὡς ἐμφαίνονται ἐκ τοῦ Κώδικος 522 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου περιέχοντος κατάλονον τῶν ἐπισκοπῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀυτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ».

Πρώτην μνησίαν περὶ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ ἀφ' ὅτου αὐταὶ ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος Λέοντος τοῦ Γ' (717—741) ἀφαιραθεῖσαι ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας ἐποπτείας τοῦ Ῥώμης ὑπήχθησαν ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κων)πόλεως, ἀπαντῶμεν ἐν τῇ ἀναγραφῇ τοῦ Ἀρμενίου Βασιλείου συνταχθεῖση κατὰ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνος. Ἐν τῇ ἀναγραφῇ ταύτῃ ὑπὸ τὸν Κορίνθου ὑπάγονται ἕξ μόνον ἐπισκοπαὶ Δαμαλᾶ, Ἄργους, Μονεμβασίας, Ζακύνθου Ζημωνῆς καὶ Μαίνης. οὐχὶ δὲ καὶ ἡ Κεφαλληνία ἧς βραδύτερον ὑπήχθη ὑπὸ τοῦ Κορίνθου ἔχουσα τὴν τετάρτην θέσιν.³

Ὁ Ἀρχιμανδριτὴς Χρυσόστομος τάσσωσιν τὴν Ἐπισκοπὴν Μονεμβασίας ὑπὸ τὸν Κορίνθου δὲν κυριολεκτεῖ ὀνομάζων τὸν Ἐπίσκοπον Μονεμβασίας Μητροπολίτην παρασυρθεὶς ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ. Ἄν ὁ Μονεμβασίας ἦτο Μητροπολίτης δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάγηται ὑπὸ ἄλλον Μητροπολίτην· ἀλλ' ὁ Ἀρχιμανδριτὴς προσθέτει

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία σ. 10.

2. Βυζαντινὸς Α. 64.

3. Χρυσόστομου Παλαδοπούλου Ἀρχιμ. Αἱ Ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως σελ. 7. 9.

και τὰ ἐξῆς: «Μετὰ ταῦτα ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας (καὶ ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ ἀκριολοξία, Μητρόπολις ἀντὶ ἐπισκοπῆς), ὑπήχθη ὑπὸ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν, καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἐπὶ Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου τοῦ Πρσβυτέρου, Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου (1282—1328) προὐβιβάσθη εἰς Μητρόπολιν ἀνεξάρτητον, ταχθεῖσα κατὰ τάξιν ὡς 38 Θρόνος μετὰ τὸν τοῦ Μητροπολίτου Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀθηνῶν, ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας Νικολάου» ¹.

Ταῦτα πάντα εἶναι ἀνακριβέστατα. Καὶ ἐν πρώτοις οὐδέποτε ἡ Μονεμβασία ὑπήχθη ὑπὸ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν, ἀν τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ Φραγκοκρατίας τοῦτο δὲν σημαίνει· οἱ λατινοὶ μετστοιχείωσαν τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου· καὶ ἀν τοῦτο ἐγένετο πρὸς καιρὸν μετ, ὀλίγον ὑπήχθη καὶ πάλιν ἡ ἐπισκοπὴ Μονεμβασίας ὑπὸ τὸν κανονικὸν αὐτῆς Μητροπολίτην ². Δὲν εἶναι ἐπίσης ἀκριβὲς ὅτι, ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς ὑπὸ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν, προήχθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β' εἰς ἀνεξάρτητον Μητρόπολιν, ἡ Μονεμβασία ἀποσπασθεῖσα τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου ἀνηψώθη εἰς Μητρόπολιν ἤδη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου μετὰ τῶν ἐτῶν (1261—1270) ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν τὰς ἐπισκοπὰς Κυθαιρίας, Ἐλους Μαΐνης καὶ Ρέοντος καὶ κατέχουσα τὴν 98 θέσιν ³. Οὐχὶ δὲ τὴν 34ην ὡς γράφει ὁ Ἀρχιμανδρίτης. Τὴν θέσιν ταύτην κατέλαβεν ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας, μόνον ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. ὅστις τὴν ἤδη ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαὴλ εἰς Μητρόπολιν ἀναδειχθεῖσαν Μονεμβασίαν ἐξαιρετικῶς ἐξύψωσε καὶ ἐτίμησε χάριτας εἰς αὐτὴν ἐξαιρετικὰ προνόμια διὰ τοῦ ὑπερ αὐτῆς ἐκδοθέντος Α'. Χρυσοβούλου αὐτοῦ. Τότε δὲ ὑπήγαγεν ὑπὸ τὸν Μονεμβασίας καὶ τοὺς Ἐπισκόπους Μεθώνης, Κορώνης, καὶ Ἀνδρούσης. Ὁ Μακαριώτατος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν σελίδι 12 εἶναι σαφῆς· ἀπατάται δὲ ὁ Φραντζῆς ἐν οἷς γράφει ὅτι «ὁ ἀειμνηστὸς βασιλεὺς καὶ μάρτυς Μαυρίκιος ὁ καὶ Τιβέριος εἰς Μητρόπολιν ἀνεβίβασεν καὶ 34 Θρόνον ἔταξεν» ⁴.

1. Θεολογία Τόμ. Ζ'. τευχ. ΚΕ'. σελ. 140.

2. Ἐν τῇ ἐκθέσει Ἀνδρονίκου Γ' Παλαιολόγου λέγεται «Μονεμβασία Ἐπισκοπὴ Κορίνθου, ἡ, ὡς τινες, τῶν Παλαιῶν Πατρῶν» ἀλλὰ λανθασμένως Ράλλη Ποτλῆ Ἐκκλῶν Ἱερῶν Κανόνων Ε. 492.

3. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐνθ' ἀνωτέρω σελ 18.

4. Φραντζῆ σελ. 398. Βραδύτερον ὑπὸ τὸν Μονεμβασίας ὑπήχθη καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πλάτης, εἰτα Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία τὸ 1647 αὐθις Ἐπισκοπῆ, τὸ 1651 πάλιν Π)χῆ Ἐξαρχία καὶ ἔπειτα πάλιν Ἐπισκοπὴ Π. Πίνακες 576).

Δὲν εἶναι ἀπίστος ἀληθὲς ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Μονεμβασίας Χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. ἐξεδόθη τὸ 1304. Τὸ ὑπ' ὄφιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσόβουλλον φέρει χρονολογίαν 6809 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἣτις ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ἔτος 1301 ἀπὸ Χριστοῦ. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης δέχεται τὸ ἔτος 1304 διότι, λέγει, τοῦτο διαιρούμενον διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 15 τοῦ δηλοῦντος τὴν χρονικὴν περίοδον ἐκάστης Ἰνδικτιῶνος, δίδει διὰ τοῦ ὑπολοίπου τῆς διαιρέσεως τὴν 14ην Ἰνδικτιῶνα ἀγνοοῦμεν κατὰ πόσον οὕτω εὐδοοῦται ἢ εὔρεσις τῆς Ἰνδικτιῶνος, ἡμεῖς ὡς ἐξῆς εὐρίσκομεν αὐτήν: ἀπὸ τοῦ ἔτους 6809 ἀφαιροῦμιν 5508 ἔτη καὶ ἔχομεν 1301 μ. χ. ἐξ αὐτοῦ ἀφαιροῦμεν 312, ὅτε τὸ πρῶτον ἤρξαντο σημειοῦμεν αἱ Ἰνδικτιῶνες καὶ ἔχομεν 989, ὅπερ διαιροῦμεν διὰ 15, ὁπότε εὐρίσκομεν Ἰνδ. 14ην ἐπὶ τῆς πράξεως ταύτης ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τοῦ Ἁγίου Ἀρχιμανδρίτου διὰ τὴν ἴδην ὅτι παρέλκει ἐν σελίδι 141 ὑποσημείωσις 1.

Τὸ αὐτὸ Χρυσόβουλλον δημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ Ράλλη τοῦ Ποτλῆ, φέρει χρονολογίαν 6800 ἢ 6801 Ἰνδικτιῶνος 6 ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἀπὸ Χριστοῦ 1293. Τὴν χρονολογίαν ταύτην δέχεται καὶ ὁ σοφὸς Καθηγητὴς Νίκος Α. Βέης· ἀλλ' ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἀπορρίπτει αὐτήν δεχόμενος τὸ ἔτος 1304, οὐχὶ ὀρθῶς ὄμως.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης γράφει ἐπίσης ὅτι αἱ ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων Μαυρικίου, Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, Μανουὴλ καὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου διὰ τῶν χρυσόβουλλων αὐτῶν ἀπονεμηθεῖσαι τῇ Μονεμβασίᾳ τιμαὶ ἐδόθησαν αὐτῇ διὰ τὰς χάριτας τὰς ὁποίας εἶχεν αὐτὴ, καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν ἐπίδοσιν τῆς Μονεμβασίας, καὶ ἐν τούτῳ ἀκολουθῶν τὸν Φραντζῆν. Ἀναντιρρήτως αὐτὰ μόνον τὰ προτερήματα δὲν ἦσαν τὰ παρορηθέντα καὶ τοὺς μνημονευθέντας Αὐτοκράτορας, κυρίως ὁμως τὸν Μιχαὴλ, Ἀνδρόνικον Β' καὶ Ἀνδρόνικον Γ'. Παλαιολόγους διὰ τόσων τιμῶν καὶ ἐπωφελῶν διατάξεων νὰ περιβάλλωσιν τὴν πόλιν καὶ τὴν Μητρόπολιν τῆς Μονεμβασίας· οἱ λόγοι οἱ κινήσαντες αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἦσαν βαθυτέρου καὶ τοὺς λόγους τούτους ἀνεπιτύξαμεν καὶ εἰς ἄλλαις μελέταις ἡμῶν (Ὁ Θεσμός τῶν Συγγέλλων Μέρος Β'. Αἱ Μοναὶ τῆς Ἡπείρου) καὶ ἤδη σύντόμως ἐπαναλαμβάνομεν.

Οἱ αἰμίνηστοι Αὐτοκράτορες ἡμῶν ὡς εἰμήσαν τὰς ἐν Πελοποννήσῳ Μονὰς καὶ τοὺς Ἡγουμένους αὐτῶν, ὡς τὸν Βροντοχίου Παχώμιον, τοῦ Μ. Σπηλαίου καὶ λοιπούς, ἐπιτελέσαντας θαύματα ἐν μέσῳ

τῶν ξένων ἐπιδρομέων, οἵτινες ἐπὶ αἰῶνας κατέκλισαν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ συνετέλεσαν ὅπως ἀποσεισῶσι τὸν ζυγὸν αὐτῶν, κατορθώσαντες νὰ ἐπεκταθῆ καὶ πάλιν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Βυζαντινὴ Κυριαρχία, οὕτω ἐτίμησαν καὶ τὰ πόλεις ἐκείνας, ὅσαι ἐκ τοῦ ὄχυρου τῆς θέσεως αὐτῶν ἀπέβησαν ἀπροσμάχητα προπύργια τοῦ Κράτους, ὡς ἐπίσης ἐτίμησαν καὶ τοὺς Μητροπολίτας τῶν πόλεων τούτων, διότι εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀποδιώξεως τῶν ἐπιδρομέων.

Ὡστε ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Αὐτοκράτορες ἐξύψωσαν καὶ ἐτίμησαν τὴν Μητρόπολιν τῆς Μονεμβασίας ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Εἶναι «ἡ πολιτικὴ σημασία τῆς πόλεως ταυτης», ἥ: ἡ δοῦσα ἦτο πολυτιμοτάτη διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν. Ἀφ' οὗ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ἀπαριθμεῖ εἰς τὸν Χρυσόβουλλον αὐτοῦ λόγον ὅλα τὰ προτερήματα τῆς πόλεως προστίθησι «Καὶ τὸ κάλλιστον τῶν ἄλλων μάλιστα ἡ πρὸς τὴν βασιλείαν μου ἐνεργὸς τε καὶ ἀρεπτικὸς παντάπασιν εὐνοία καὶ ἡ πρὸς τὸ γένος ἀναφορὰ τε καὶ κοινωνία πάντων ἀνάλωτος καιρῶν τε καὶ πραγμάτων, εἴτε καὶ ἄλλως ἐχόντων, ἐν πολλοῖς ἤδη τῶν προλαβόντων χρόνων τὴν πείραν δοῦσα, καὶ τὸ πιστὸν καθάπερ ἄλλοτε ἐγνωσμένη»¹.

Διὰ τὴν τοιαύτην λοιπὸν δοῦσα τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν παντοίαν ἀρετὴν τοῦ Ποιμενάρχου αὐτῆς τοῦ ὁποῖου διὰ πολλῶν πλέκει τὸ ἐγκώμιον ὁ Αὐτοκράτωρ, τόσα προνόμια ἐδωρήσατο εἰς τὴν Πόλιν καὶ τὴν Μητρόπολιν Μονεμβασίας, διὰ τοῦτο παρεχώρησαν αὐτῇ τὴν θέσιν τοῦ Σίδης, διὰ τοῦτο κατέστησαν τὸν Μητροπολίτην αὐτῆς Ἐξαρχὸν πάσης Πελοποννήσου, ἐπιτρέψαντες νὰ φέρῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ τὸν τίτλον «Παναγιώτατος», διὰ τοῦτο ὑπέταξεν ὑπ' αὐτὸν τόσους ἐπισκόπους ὧν «εἰ καὶ ἀρτίως εὐρίσκονται τινες τῶν Ἀγιωτάτων τούτων Ἐπισκοπῶν εἰς τὸ μέρος τῶν λατίνων, ἀλλ' οὖν ὀφηνίκα Θεὸς εὐδοκήσῃ ἐπανελθεῖν καὶ ἀνασωθῆναι αὐτὸς ταύτας εἰς τὸ μέρος τῆς βασιλείας, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔσονται Ἀγιωτάτην Μητρόπολιν Μονεμβασίας»². Ὡστε ἡ τοιαύτη ἀνύψωσις τῆς Μονεμβασίας δὲν ἐγένετο ἄνευ πολιτικῆς ὑστεροβουλίας.

1. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα Ἱερῶν Κανόνων Ε'. 334.

2. Ράλλη καὶ Ποτλῆ ἔνθα ἀνωτέρω λ. 339. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ Πρεσβύτερος τὸ 1284 ἐξέδωκε χρυσόβουλλον τῆς χώρας Μονεμβασίας. Ὁ

Εἰς ποίαν ἀμὴν εὐρίσκειτο ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας κατὰ τὸ ἔτος 1325 καταδεικνύται ἐκ σημειώματος τοῦ Πατριάρχου Ἡσαίου «Περὶ χρημάτων συνεισφορᾶς»· διότι ἐνῶ αἱ Μητροπόλεις Ἡρακλείας καὶ Κυζίκου ὤρίσθη νὰ πληρώσωσιν ἀνὰ 200 ὑπέρυρα, ἡ Φιλίππου πόλεως καὶ Σερραῶν ἀνὰ 150, αἱ Ἀδριανουπόλεως, Βαρροίας, Φιλίππων, Διδυμοτείχου ἀνὰ 100, ἡ *Παλαιῶν Πατρῶν* 40, ἡ τῆς Λακεδαιμόνος 60, αἱ δὲ λοιπαὶ Μητροπόλεις μικρότερα ποσά, *μόνη ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας ὤρίσθη νὰ προσφέρῃ ὑπέρυρα 800*. Ἐπίσης ὅτε κατὰ τὸ 1759 ὅτε ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, ἵνα αἱ διάφοροι Μητροπόλεις προσφέρωσιν ἀνάλογα ποσά ὑπὲρ τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς. Ὁ Μονεμβασίας ὤρίσθη νὰ δίδῃ 6,000 ἄσπρα τόσα, ὅσα αἱ μεγάλαι καὶ ἔγκριτοι Μητροπόλεις. (Ἐν Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τ. Α. σελ. 238).

Καὶ πάλιν ὅτε κατὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1777 ἐγένετο καταγραφὴ κοινῆς συνεισφορᾶς τῶν Ἀρχιερέων ὑπὲρ τῆς ἐν Κων)λεσι Πατριαρχικῆς Σχολῆς, ὁ Μονεμβασίας ὤρίσθη νὰ δίδῃ 200 γρόσια, ὅσα προσέφερον οἱ δευτέρας τάξεως Μητροπολίται (ἴδε Κ. Σάββα Μωσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ' σελ. 98').

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος λέγει διὰ ἐκ τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου δηλοῦται πῶς ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας 34 τὴν τάξιν καὶ τὸν βαθμὸν οὕτως ἀνυψώθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μητροπολίτου Σίδης καταλαβοῦσα τὴν 10ην θέσιν. Ἄλλ' ὡς ἤδη ἀνεωέραμεν ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας ἤτοι Ταινάρου κατέχουσα ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου τὴν 92 ἢ 98 θέσιν, διὰ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου κατέλαβε τὴν 34, βραδύτερον δὲ κατὰ β'. ἡμισυ τοῦ 15'. αἰῶνος καὶ τὴν 20ήν². Ἡμεῖς τοῦλάχιστον εἰς οὐδένα κατάλογον Μητροπολιτῶν εἶδομεν νὰ κατέχῃ ὁ Μονεμβασίας τὸν 10 θρόνον ὥστε τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ³ διὰ ἐδ' Ἀνδρόνικος ὁ γέρον Παλαιολόγος ἔνεκεν τοῦ προεδρεύοντος καὶ τῆς τῶν πολιτῶν πίστεως καὶ εὐνοίας, ἦν εἶχον πρὸς αὐτόν, *ἐκ τριακοστοῦ τετάρτου*

αὐτὸς περὶ ἐποικίων τὸ 1290 πρὸς τὸν Μονεμβασίας Μητροπολίτην καὶ τοὺς αὐτοῦ διαδόχους. Τὸ 1301 περὶ τῶν ἐν Μονεμβασίᾳ ἐκκλησιῶν καὶ τὸ 1317 περὶ Μονεμβασίας τὸ 1406 ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος ὑπὲρ τῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας (Ἐκ)κὴ Ἀλήθεια Τ. Β'. σ 582).

1. Ράλλη καὶ Ποιετῆ Σ. Ι. Κ. Ε'. σελ. 135.

2. Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Αἱ Ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως σελ. 22.

3. Φραντζῆ σελ. 399.

θρόνον εἰς δέκατον ἀνεβίβασεν οἰκείῳ αὐτοκρατορικῷ κλειύσματι καὶ ψήφῳ συνοδικῇ», ἐν μέρει μόνον ἀληθεύουσιν.

Ὁ Μονεμβασίας οὐδέποτε κατέλαβε τὸν 10ον θρόνον. Τόσον δὲ ὁ Φραντζῆς ὅσον καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν παρεσύρθησαν εἰς τὸ νὰ διατυπώσωσιν τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Σίδης κατεῖχε τὸν 10ον θρόνον, κατ' αὐτοὺς δὲ καὶ τὸν τόπον τοῦ Σίδης ἐπέχων ἔδει νὰ κατέχῃ ἐπίσης καὶ τὴν θέσιν τοῦ θρόνου ἐν τοῖς Καταλόγοις ὅπερ οὐδέποτε συνέβη. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐν τῇ κατὰ τὸ 1453 ὑπὸ τοῦ Δικαιοφύλακος Θεοδώρου Ἀγαλλιανοῦ γραφείῳ ἐκθέσει τῶν ὑποκειμένων τῇ βασιλίδι Κων)πόλεως μητροπόλεων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αἰοδίου βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου β' τοῦ Παλαιολόγου», ἡ Μονεμβασία ἀριθμεῖται ὡς ιγ' μετὰ τὸν Ἀνδριανουπόλεως, καὶ μετ' αὐτὴν τίθεται ὁ Σίδης, ἐν τούτοις ἐν τῇ Λδ' θέσει ἀναγράφεται καὶ πάλιν ἡ Μονεμβασία, καὶ αὕτη εἶναι ἡ πραγματικὴ θέσις τοῦ Μητροπολίτου Μονεμβασίας 1.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸν τόπον τοῦ Σίδης δὲν κατεῖχεν μόνον ὁ Μητροπολίτης Μονεμβασίας, μετ' αὐτὸν τὸ 1371 ἔδόθη καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσης, 2, βραδύτερον δὲ τὸ 1561 καὶ εἰς τὸν Θεβῶν 3. Κατὰ δὲ τὴν ιζ' ἑκατονταετηρίδα ἀπαντῶμεν τὸν Μονεμβασίας κατέχοντα οὐχὶ πλέον τὴν θέσιν τοῦ Σίδης ἀλλὰ τοῦ Ἀγκύρας 4. Κατὰ δὲ τὸ Συνταγματικὸν τοῦ Πατριάρχου Χρυσάνθου ὁ Μονεμβασίας κατὰ τὸν 17 αἰῶνα ἐπέιχε τὸν τόπον τῶν Ἱεροσολύμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δημητρίου ἐν τῷ Β'. Κεφαλαίῳ τῆς μελέτης αὐτοῦ πραγματεύεται περὶ τῶν ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Μονεμβασίας Ἐπισκοπῶν καὶ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν, ἰκανὰς πληροφορίας ἀναγράφων περὶ αὐτῶν, ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαντλήσῃ τὰς γνωστὰς πηγὰς, ἀλλ' οὐδ' ἡμεῖς θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, οὐχ' ἤτιον ὅμως ἀντλοῦντες ἐκ τῶν συντόμων ἡμῶν σημειώσεων θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ συμπληρώσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἐν τῇ ὑπὸ κρίσιν μελέτῃ παρουσιαζόμενα κενά.

1. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας ἔτ. Γ', τόμ. ζ', τευχ. ΛΓ', σελ. 201-202.

2. Miklosich-Müller Acta Patriarch, τ. Α', σελ. 587.

3. K. Krnmbacher Byzantinische Zeitschrift τ. Ζ', σ. 68 καὶ ἐν Πανδύρω τόμ. Θ', σ. 46.

4. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τ. Κζ', σελ. 366.

Οὕτω περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἑλous προκειμένου, ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἔνα, μόνον ἐπίσκοπον γνωρίζει τὸν Γρηγόριον τὸν Βαβετενοῦς εἰς τοῦτον ἡμεῖς προσδέτομεν ἐκτός τοῦ κατὰ Θ', αἰῶνα Γεωργίου καὶ Μιχαήλ¹ καὶ ἄλλους, τὸν Μᾶρκον ἢ Μακάριον χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ Μονεμβασίας Γρηγορίου (τὸ 1262)². Τὸν Διονύσιον τὸ 1630³. Τὸν Νικόδημον κατὰ τὸ 1700⁴, Τὸν Ἰωακείμ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου κατὰ τὸ 1727⁵. Τὸν Παρθένιον⁶ τὸ 1747 τὸν Καλλίνικον κατὰ τὸ 1769⁷. Καὶ τὸν ὑποψήφιον Ἑλous Ἀνθιμον Σκαλιοτήριον⁸.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἐπισκόπους Μαΐνης γνωρίζει δύο, τὸν Παρθένιον κατὰ τὸ 1684 καὶ τὸν Δανιήλ κατὰ τὸ 1743 τὸν Δανιήλ γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1714 ἐν τούτοις κατὰ τὸ 1747 καὶ 1751 ἀπαντῶμεν καὶ πάλιν Δανιήλ⁹. Ἄραγε ὁ αὐτὸς Δανιήλ ἐπὶ 37 ἔτη ἐποίμανε τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ ποίμνιον, ἀμφιβάλλομεν διότι τὸ 1734 ἀπαντῶμεν Μαΐνης τὸν Παρθένιον¹⁰. Ἀλλὰ καὶ τὸν Μαΐνης Παρθένιον εὗρισκομεν ἀπὸ τοῦ 1621 ἐφ' οὗ ἡ τέως ἐπισκοπὴ ἐτιμήθη εἰς Ἀρχιεπισκοπήν, καὶ τὸν Ἰωσήφ τὸ 1680 (ἐν Πανδώρα τ. ΚΒ' σ. 153), πρὸ τοῦ 1675 τὸν Παρθένιον Καλουδῆν, ἥδη τὸ 1675 ἦτο ὑπέργηρος (Echo d' Orient 1901 σ. 34), καὶ τὸ 1688 τὸν Παρθένιον πάλιν μεταβάντα εἰς Βενετίαν πρὸς χειροτονίαν τοῦ Φιλαδελφείας Μελετίου¹¹ τὸ 1610 τὸν Μαΐνης Ἰωακείμ (Ἑλλ. Φιλολογ. Σύλλ. Κων)λεως παραστ. ΙΖ. Μαυρογορ. Β. βλπ. σ. 74· 75) ἐπίσης κατὰ τὸ 1612 γνωρίζομεν τὸν Νεόφυτον τὸν μετὰ τοῦ Ἄρτης Γαβριήλ, Τυρνόβου Διονυσίου καὶ Λακαδαίμνος Διονυσίου συνονομούμενον μετὰ τοῦ δονκὸς τῆς Νεβέρου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος¹². Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἱερομίας ὄστις κατὰ

1. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1616 ἀριθ. φ 268 σελ. 10.

2. Σπ. Λάμπρου ἐν Νέφ Ἑλληνομν. τόμ. Θ. τευχ. Γ'. σ 247.

3. Ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τ. Γ'. σ. 202.

4. Π. Ζερλέντη: Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλλην. Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν Ἑνετῶν σελ. 29-30. Ὁ Ζερλέντης ἀν δὲν μᾶς ἀπατᾷ ἡ μνήμη, τὸν Νικόδημον ὀνομάζει Βαβετενοῦ, λέγει δὲ ὅτι ἀπέθανε τὸ 1718.

5. Μ. Γεδεῶν Π. Πίνακες σ. 630.

6. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτους 1916 ἀριθ. 256.

7. Β. Ζ. (=Byzantinische Zeitschrift) τ. Β'. σ. 131.

8. Β. Ζ. τόμ. ΙΕ'. σ. 474.

9. Ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. ΛΑ'. σελ. 131. Κ. Σάθα Νεοελ. Φιλολογ. σ 303.

10. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1916 ἀριθ. 256 σ. 3. Καὶ Β. Ζ. τόμ. ΙΖ'. σ 475.

11. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1916 ἀριθ. 266 σ. 2. Καὶ Β. Ζ. τόμ. ΙΕ'. σ. 474.

12. Κ. Σάθα Τουρκοκρατομ. Ἑλλάς. Καὶ Π. Χιώτου, σειραὶ Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμ. τ. Γ'. σ. 156 καὶ ἐν Πανδώρα τ. ΚΒ'. σ. 153.

Ὅτι περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἑλους προκειμένου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔνα, μόνον ἐπίσκοπον γνωρίζει τὸν Γρηγόριον τὸν Βαβτενοῦς εἰς τοῦτον ἡμεῖς προσθέτομεν ἔκτος τοῦ κατὰ Θ'. αἰῶνα Γεωργίου καὶ Μιχαήλ¹ καὶ ἄλλους, τὸν Μάρκον ἢ Μακάριον χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ Μονεμβασίας Γρηγορίου (τὸ 1262)². Τὸν Διονύσιον τὸ 1630³. Τὸν Νικόδημον κατὰ τὸ 1700⁴, Τὸν Ἰωακείμ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου κατὰ τὸ 1727⁵. Τὸν Παρθένιον⁶ τὸ 1747 τὸν Καλλίνικον κατὰ τὸ 1769⁷. Καὶ τὸν ὑποψήφιον Ἑλους Ἀνθιμον Σκαλιοτήριον⁸.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μαΐνης γνωρίζει δύο, τὸν Παρθένιον κατὰ τὸ 1684 καὶ τὸν Δανιήλ κατὰ τὸ 1743 τὸν Δανιήλ γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1714 ἐν τούτοις κατὰ τὸ 1747 καὶ 1751 ἀπαντῶμεν καὶ πάλιν Δανιήλ⁹. Ἄραγε ὁ αὐτὸς Δανιήλ ἐπὶ 37 ἔτη ἐποίμας τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ ποιῆμιον; ἀμφιβάλλομεν διότι τὸ 1734 ἀπαντῶμεν Μαΐνης τὸν Παρθένιον¹⁰. Ἀλλὰ καὶ τὸν Μαΐνης Παρθένιον εὗρισκομεν ἀπὸ τοῦ 1621 ἕρ' οὐ ἢ τέως ἐπισκοπῇ ἐτιμήθη εἰς Ἀρχιεπισκοπήν, καὶ τὸν Ἰωσήφ τὸ 1680 (ἐν Πανδώρα τ. ΚΒ' σ. 153), πρὸ τοῦ 1675 τὸν Παρθένιον Καλουδήν, ἥδη τὸ 1675 ἦτο ὑπέργηρος (Echo d' Orient 1901 σ. 34), καὶ τὸ 1688 τὸν Παρθένιον πάλιν μεταβάντα εἰς Βενετίαν πρὸς χειροτονίαν τοῦ Φιλαδελφείας Μελετίου¹¹ τὸ 1610 τὸν Μαΐνης Ἰωακείμ (Ἑλλ. Φιλολογ. Σύλλ. Κων)λεως παραστ. ΙΖ. Μαυρογορ. Β. βλπ. σ. 74· 75) ἐπίσης κατὰ τὸ 1612 γνωρίζομεν τὸν Νεόφυτον τὸν μετὰ τοῦ Ἀρτίης Γαβριήλ, Τυρνόβου Διονυσίου καὶ Λακεδαιμόνος Διονυσίου συννεοούμενον μετὰ τοῦ δουκὸς τῆς Νεβέρ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος¹². Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἰερεμίας ὅστις κατὰ

1. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1616 ἀριθ. φ 268 σελ. 10.

2. Σπ. Λάμπρου ἐν Νέφ Ἑλληνομν. τόμ. Θ. τεύχ. Γ'. σ. 247.

3. Ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τ. Γ'. σ. 202.

4. Π. Ζερλέντης: Ἡ ἐν Πελοποννησῷ Ἑλλην. Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν Ἑνετῶν σελ. 29-30. Ὁ Ζερλέντης ἀν δὲν μᾶς ἀπατᾷ ἡ μνήμη, τὸν Νικόδημον ὀνομάζει Βαβτεανοῦ, λέγει δὲ ὅτι ἀπέθανε τὸ 1718.

5. Μ. Γεδεών Π. Πίνακες σ. 630.

6. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτους 1916 ἀριθ. 256.

7. Β. Ζ. (=Byzantinische Zeitschrift) τ. Β'. σ. 131.

8. Β. Ζ. τόμ. ΙΕ'. σ. 474.

9. Ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. ΛΑ'. σελ. 131. Κ. Σάθα Νεοελ. Φιλολογ. σ. 303.

10. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1916 ἀριθ. 256 σ. 3. Καὶ Β. Ζ. τόμ. ΙΖ'. σ. 475.

11. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. 1916 ἀριθ. 266 σ. 2. Καὶ Β. Ζ. τόμ. ΙΕ'. σ. 474.

12. Κ. Σάθα Τουρκοκρατουμ. Ἑλλάς. Καὶ Π. Χιάτου, σειραὶ Ἱστορικῶν Ἀπομνημονεμ. τ. Γ'. σ. 156 καὶ ἐν Πανδώρα τ. ΚΒ'. σ. 153.

τὸ 1625 ἦν πρόφρον 1. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1684 τὸν Ἰωακείμ (;) 2, ὡς και τὸν κατὰ τὸ 1823 Νεόφυτον και τὸν διάδοχον αὐτοῦ Ἰωσήφ (;) 3. Ἐπισκοπὴ Μαΐνης εὐθὺς ἐν ἀρχῇ αἶμα τῇ συστάσει αὐτῆς ὑπήγατο ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Κορίνθου, ἐξ ἧ; ἀποσπασθεῖσα μετὰ τὴν ἀνύψωσιν τῇ Μονεμβασίας ὑπετάχθη ὑπ' αὐτήν. Ὁ Μητροπολίτης ὄμως Κορίνθου πάντα λίθον ἐκίνει, ἵνα τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην τῶν Ζεμνῶν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Μονεμβασίας και ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως ἀνεδείχθη εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν ἀλλὰ μετ' ὀλίγον και πάλιν ὑπεβιβάσθη 4.

Ἀρχετὰς πληροφορίας παρέχει ἡμῖν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ῥέοντος και Πραστοῦ, περὶ ἧ; εἶχε γράψαι και ὁ καθηγητῆς Χ. Δουκάκης 5, ἀμφοτέρω ἀναγράφουσι τοὺς ἐξῆς ἐπισκόπους: Τὸν ἐκ Ζικύνθου Μαρκέπουλον κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα και ἐφεξῆς τὸν Ἰάκωβον Ζιλούφιον τὸ 1680 6.

Παρθένιον 1715, Θεοδώρητον 1730, Νεκτάριον 1751, Ἰερεμίαν 1771, Μεθόδιον 1773, Μακάριον παραιτηθέντα τὸ 1780, Ἰωσήφ παραιτηθέντα τὸ 1784, Ἰγνάτιον, Ἰάκωβον, ὃν τὸ 1812 διεδέχθη ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος Πάρδαλης ἐφ' οὗ ἡ τέως Ἀρχιεπισκοπὴ ἀνεδείχθη εἰς Μητρόπολιν. Εἰς τοὺτους προσθέτομεν ἡμεῖς και ἄλλους τοὺς ἐξῆς: 1) Ἰωάσαφ «τὸν λογιώτατον» τὸ 1604 ὅστις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξελέγη Μητροπολίτης Μονεμβασίας καθαιρεθεὶς κατὰ τὸ 1607 7. Τὸν Διονύσιον τὸ 1622 Ῥέοντος Δανιῆλ (ἴδε Γ. Γεωργιάδου ὃ ἐν Γαλατῶ ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χίου σ. 373), ἐπίσης Ῥέοντος Διονύσιον (ἐνθ. ἀνωτέρω σελ. 377) μήπως εἶναι ὁ ἄνω Δανιῆλ; Τὸ 1641, Κύριλλον τὸ 1650 Παρθένιον τὸ 1657 8 τὸν

1. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας ἐτ. ζ' (1913) τευχ. ΕΘ'. σελ. 369 Δαπάνη τοῦ Ἰερεμίου και ἐπιμελεῖα ἐτυπώθη τὸ «βιβλίον τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου» βεβαίως καλούμενον ἐν Λονδίῳ παρὰ Ἰωάννη Ἀβιλάιτ: Ἐκκλ. Ἀλήθ. τ. Γ'. σ. 402 σημ. 15. Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. τ. Α' σ. 12.

2. Κ. Σάθα ἐνθ. ἀνωτέρω σ. 327. Β. Ζ. τ. ΙΕ'. σ. 475.

3. Ἀρχιμ. Χρυσ. Παπαδοπούλου Ἱστορ. τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος σελ. 28 Ἱερὸς Σύνδεσμος (1916) ἀριθ. 256 σ. 4.

4. Ἀρχιμ. Χρυσ. Παπαδοπούλου ἐνθ. ἀνωτέρω σ. 14, Μ. Γεδεών Π. Πίνακες σ. 454. Ἱερὸς Σύνδεσμος (1916) ἀριθ. 368 σ. 10.

5. Ἐν Θεολογίᾳ τ. Α'. τευχ. Α'-Β' σ. 109 και τ. Α'. τευχ. Δ', σ. 198.

6. Ὁ Π. Ζερλέντης ἔχει τὸν Ἰάκωβον ἀπὸ τοῦ 1680-1704 ὄρα τοῦ αὐτοῦ: Ἡ ἐν Πελοποννησίῳ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ Ἐνετῶν σελ. 29.

7. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΔΑ'. σελ. 31.

8. Ἐκκλ. Ἀλήθεια τ. ΑΒ σ' 364 Κ. Σάθα Μ. Βιβλ. Γ. σ. 575.

Ἰάκωβον 1718, 1768 Νικόδημος (Βυζ. Χρον. Πετροπούλεως Παράρτημ. ΙΖ' τόμ. σελ. 368), Θεοδώρητον Χλωμόν¹ ἀποθανόντα τὸ 1803, ὃν διεδέχθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Μ. Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ἰάκωβος², ἀποθανὼν τὸ 1812³, ὁ Διονύσιος καὶ ὁ Ἰάκωβος ὀνομάζονται Ἀρχιεπίσκοποι τὸν κατὰ τὸ 1780 παραιτηθέντα Μακάριον συναντῶμεν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὡς πρῶην ἐν Κερκύρα⁴. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης παραλείπει καὶ τὸν Θεόδωρον Σαλούφιον ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου Σαλουφίου, ἐκτός ἐὰν ὁ Θεόδωρος οὗτος ταυτίζεται μὲ τὸν Θεοδώρητον κατὰ τὸ ἔτος 1730. Ὁ Ἰωαννίκιος Μαρκόπουλος πρὸ τοῦ 1545 ἦν ἐπίσκοπος Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ ἀναγκασθεὶς νὰ φύγῃ μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μονεμβασίας ὑπὸ τῶν Τούρκων μετέβη εἰς τὴν πατρίδα οὗτοῦ Ζάκυνθον, ὅπου εὗρισκομεν αὐτὸν καὶ πρῶην τὸ 1545 κατὰ τὸ 1563 ἔζη ἐτι⁵. Περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ ἀπαντῶμεν πατριαρχικὴν πρᾶξιν, καθ' ἣν ὑπεβιβάσθη κατὰ τὸ 1720 εἰς ἐπισκοπήν, ὑποκειμένην ἰψ Μονεμβασίας, καὶ πρότινον ἐτῶν ἀναδειχθεῖσα Ἀρχιεπισκοπὴ Ῥέοντος⁶.

Ἐν τινι Βρεβίφ τῆς Μονῆς Πάτμου σημειοῦται «1808 Σεπτ. 4 ἐμάθομεν ὅτι ἐκοιμήθην ἐν Κυρίφ ὁ πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρῶην Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ ὁ καὶ συνάδελφος ἡμῶν ἐν τῇ Σεβαστοπόλει εἰς τοὺς 1807 Νοεμβρίου 9»⁷. Τίς ἀράγε ἦτο οὗτος ὁ πρῶην Ῥέοντος; Ἐπίσης τὸ 1751 Μακάριον (Δελ. Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. ἔτ. τομ. Α. σ. 109), τὸ 1799 καὶ 1809 Ἰάκωβον (ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 116 καὶ 123), τὸ 1811 Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ Μακάριον (Δελ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἐταιρ. Α. σ. 109), τὸ 1828 Διονύσιον (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 119).

Ἐπίσκοπον Κορώνης ὁ Ἀρχιμανδρίτης οὐδένα ἀναφέρει ἐν τούτοις ὡς ἐπίσκοποι Κορώνης ἀναγράφονται ὁ Ὀνησίφηλος, ὁ Ἀγαθοκλῆς κατὰ τὸ 431, ὁ Ἀφάβιος ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Λέοντος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Κων/τινος κατὰ ΙΒ. ἑκατονταστηρίδα, ὁ Γεράσιμος κατὰ τὸν Χ αἰῶνα, καὶ ὁ Στέφανος τὸν Χ—ΧΙ αἰῶνα (ἴδ. G. Schlumberger Sigiliogr. p. 184 κ. ἐ.) ἀπαντῶντες ἐν μολυβδοδοῦλλοις, ὁ Ἰωάννης Ἀσάνης τέλη τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος, Ἀνώνυμος ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, ὁ Βενέδικτος τὸ 1532, ὁ Μακάριος τὸ 1565 ὁ

1. Ἱερὸς Σύνδεσμος 1916 ἀρ. 256.

2. Ἐκ/κῆ Ἀλήθεια τ. ΚΘ σ. 245. Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. Ζ σ. 197.

3. Ἐκ/κῆ Ἀλήθεια τ. ΚΘ σ. 317.

4. Περὶ Νικολάου Ἀρλιώτου 1731—1812 ὑπὸ Ν. Β. Μάνεση σελ. 30.

5. Ἐκκλησιαστ. Φάρος ἔτος 5'. τόμ. ΙΒ. τχ. ΖΘ. σ. 262 κ. ἐ.

6. Μ. Γεδεῶν Π. Πίνακες σελ. 624.

7. Νέα Σιών ἔτος β'. τευχ. 5'. σελ. 8.

~~Ἀρσένιος τὸ 1577 ὁ Εὐθύμιος τὸ 1718 ὁ Βησσαρίων τὸ 1722, ὁ Σωφρόνιος τὸ 1731, ὁ Παΐσιος Καράκαλλος τὸ 1733, ὁ Ἰάκωβος Σταθόπουλος τὸ 1744 ὁ Μακάριος τὸ 1750 ὁ Ἀθανάσιος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Β΄. καὶ ὁ Γρηγόριος Μπίστης ἄνδριος χειροτονηθεὶς κατὰ τὴν Β΄ Πατριαρχεῖαν Γρηγορίου Ε΄. 1821 ὄτε κατεσφάγη ὑπὸ τῶν Τούρκων (ἄνδρος Δ. Πασχάλη τόμ. Β΄ σελ. 365) καὶ τούτου θανόντος διωρίσθη Τοποτηρητὴς ὁ Ἐλάις Παΐσιος ¹, τὸν Γρηγόριον κατὰ τὸ 1804 ἀπαντῶμεν ὡς πρῶτον ². Εἰς τούτους προσθετέοι ὁ Ἀπόστολος Κασύρης ³ πρῶτος ἐπίσκοπος Κορώνης, Θεοδώρητος κατὰ τὴν ΙΑ΄. ἑκατονταετηρίδα γνωστὸς ἐκ μολυβδοβούλλων ⁴, ὁ Βησσαρίων ἀκμιάσας πιθανῶς κατὰ τὸν ΙΕον αἰῶνα ⁵, ὁ Ἀθανάσιος σύγχρονος τοῦ Ἰωάννου Ἀποκαύκου Μητροπολίτου Ναυπάκτου 1225 ⁶, ὁ Ἀθανάσιος ἐπὶ Πατριάρχου Γρηγορίου Μάμα (1443 50), καὶ ὁ Γαβριὴλ διατελῶν πρῶτον ἐν ἔτει 1742 ⁷. Περὶ τῶν Ἐπισκόπων Κορώνης ἔγραψεν ὁ καθηγητὴς Χρ. Δουκάκης καὶ ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ τῶν Πατριαρχείων Χριστόφορος Κνίτης ⁸.~~

Τὸν Κορώνης Ἀρσένιον ἀπαντῶμεν ὑπογράφοντα τὸ 1574 γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἰερεμίου περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Σταυροπηγίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου ⁹.

Ἐπίσης περὶ τῶν Ἐπισκόπων Μεθώνης ἔγραψεν ὁ καθηγητὴς Χρ. Δουκάκης κατ' αὐτὸν γνωστοὶ ἐπίσκοποι εἶναι οἱ ἑξῆς:

- 1) Τυχικὸς ἐν τῇ Σαρδικῇ Συνόδῳ 347.
- 2) Ἀθανάσιος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου 869.
- 3) Γρηγόριος ἐπὶ Πατριάρχου Φωτίου 879.

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΑΒ΄. σελ. 362.

2. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Ε΄ 156, καὶ Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτ. Ζ΄ σ. 197.

3. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΑΒ΄. σελ. 313 καὶ σχόλ. 4.

4. Κ. Κωνσταντοπούλου Βυζαντινὰ Μολυβδοβούλλα σελ. 287.

5. Ἐπιστημ. Ἐπετηρὶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου 1917-18 σελ. 131.

6. Ἀρχιμανδρίτου Ἀνδρον. Δημητρακοπούλου Ὁρθόδοξος Ἑλλάς σ. 44.

7. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τ. ΑΒ΄. σελ. 288.

8. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τ. Α΄. σελ. 319.

9. Ν. Κατραμῆ Ἀρχιεπ. Ζακύνθου Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου σελ. 185. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1622 ἐπὶ Πατριάρχου Κυρίλλου Α΄. ἐξεδόθη Σιγίλλιον δι' οὗ αἱ ἐπισκοπαὶ Κορώνης καὶ Σαρσοκορώνης ἐνοῦνται τῇ μητροπόλει Π. Πατρῶν κατὰ τὰ παραδεδομένα Χρυσόβουλλα τῶν μακαρίων βασιλέων Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικοῦ, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, Νικηφόρου Φωκά καὶ Νικηφόρου Βοτανιάτου (ἴδ. Κ. Σάθα Μεσαίων Βιβλιοθ. τόμ. Γ΄. σ. 562).

- 4) Νικόλαος ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ Β' 1143.
- 5) Νικόλαος Μαλοτέρης ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νήφωνος 1311.
- 6) Ἀντώνιος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Α'. 1360.
- 7) Γεώργιος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου 1361.
- 8) Μιχαὴλ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου 1364.
- 9) Καλόγνωστος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νεΐλου 1380.
- 10) Νήφων Μανδόλας ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου 1397.
- 11) Ἰωάννης Ἀσάνης ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ματθαίου Α'. 1407.
- 12) Ἰωσήφ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Μάμου¹.
- 13) Ἀνθιμος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Μελισσηνοῦ 1450.
- 14) Θεοφάνης περὶ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος.
- 15) Παρθένιος Ψωμᾶς ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ Β' 1556.
- 16) Δημήτριος Πανάρετος Μαλωτέρης πρόφην βιβλιογράφος.
- 17) Ἀνθιμος Καράκαλλος 1700.
- 18) Γρηγόριος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'.
- 19) Καλλίνικος.
- 20) Νεόφυτος.
- 21) Μελέτιος Ἀγγελοπούλος².

Ἐπὶ τούτοις ἡμεῖς προσθέτομεν τὸν Ἰσίδωρον³, τὸν Νήφωνα (1389-1393) Μανδωλᾶν κατὰ τὸ 1393⁴ καὶ Ἰωάσαφ⁵ δῆθεν (Πλουσιαδηνὰ τὸ 1439⁶, τὸν Ἰσίδωρον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν⁷. Τὸν Νεό-

1. Τοιοῦτον πατριάρχην ἀγνοοῦμεν περὶ Ἰωσήφ Μεθώνης ἐν τῷ Β. Ζ. τόμ. ΙΕ' σελ. 137.

2. Ἐκκλησ. Φάρος ἔτος Γ' τόμ. Ζ' (1910) τεύχ. Α. Α. σ. 24-25. Ἐ. Περὶ τῶν Ἐπισκόπων Μεθώνης ἔγραψε καὶ ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ τῶν Πατριαρχείων Χριστόφορος Κνίτης ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. Α. σελ. 147, 156, 166, 175, 319· ἀλλὰ δὲν ἔχομεν πρόχειρον τὴν μελέτην ταύτην. Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος οὐδένα ἐπίσκοπον Μεθώνης ἀναγράφει.

3. Σπ. Λάμπρον Παλαιολόγια Πελοποννησιακὰ Β'. σ. 344. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Χρ. Δουκάκη ἀναφερόμενος Νικόλαος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ Β' εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἐπίσημον Θεολόγον Νικόλαον τὸν Ἀντιρρητικόν.

4. Κ. Δελικάνη Πατριαρχ. Ἐγγραφα τόμ. Γ'. σ. 662.

5. Μ. Γεδεών Πατριαρχ. Πίνακες σ. 451, Actabi σ. 175, 231 καὶ 233.

6. Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Ζ' σ. 202 ὁ Ἅγιος Φαναριοφερσάλλων κ. Ἰερεκίηλ Βελανιδιώτης κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὕρισκει Ἰωσήφ τὸν Κουταράτον Νέα Σιών ἔτος Η'. σ. 363 πιθανῶς ἢ χρονολογία τοῦ Ἰωάσαφ νὰ εἶναι ἡμαρτημένη.

7. Σπ. Λάμπρου Παλαιολόγια Πελοπονν. Β'. 344, ἀλλ' αὐτὸς νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν Ἰσίδωρον τῆς γ' ὑποσημειώσεως.

φυτον τὸ 1629¹, τὸν Ἱερειῖαν Τυπάλδον ἀδελφὸν τοῦ ἀποστάτου Φιλαδελφείας Μελετίου καὶ Μεθώνης καὶ Ναυαρίνου τὸ 1688² καὶ τὸν Ἄνθιμον Καράκαλλον, ὅστις τὸ 1783 ἦν πρῶν καὶ ὡς τοιοῦτος ἀποστάτης καὶ τὸ 1742³. Ὁ Δ. Χ. Δουκάκης καθηγητὴς ἐν τῷ Ἱερομνήμονι Βόλου τοῦ ἔτους 1908 ἀριθ. 10 σελ. 6 δημοσιεύει κατάλογον τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπισκοπῶν Μεθώνης (κατὰ λάθος γράφει Κορώνης) καὶ ἔξης:

1) Τυχικὸς ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ 247.

2) Ἀθανάσιος 869, τὸν βίον τοῦ ὁποίου ἔγραψε Πέτρος ὁ ἐπίσκοπος Ἄργους.

3) Γρηγόριος 879.

4) Νικόλαος 1166 ὁ Καλωτέρας.

5) Νικόλαος 1257.

6) Ἀντώνιος 1360.

7) Γεώργιος 1361.

8) Μιχαὴλ 1438.

9) Ἄγνωστος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Φεράρα Συνόδου.

10) Νήφων 1389 ὁ Μανδόλας.

11) Ἰωσήφ 1440.

12) Θεοφάνης 1610.

13) Παρθένιος Ψαμᾶς 1625.

14) Ἄνθιμος Καράκαλος 1700.

15) Γρηγόριος 1830.

16) Καλλίνικος.

17) Νεόφυτος 1827.

18) Μελέτιος Ἀγγελόπουλος.

19) Παΐσιος 1833 πρῶν Ἐλαίας.

20) Μακάριος 1837 ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας.

Τὸν κατάλογον τοῦτον τελευταίως ἀνέγγωμεν.

1. Π. Ζεργλέντη, Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλλην. Ἐκκλησία ἐπὶ Ἐνετῶν σελ. 29.

2. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Α'. σ. 141, Π. Ζεργλέντη ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 26.

3. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΑΒ'. σ. 272-288.

Τὸν ὡς ἐπίσκοπον Μεθώνης ὑπὸ τοῦ Χρ. Δουκάκη ἀναφερόμενον Ἰωάννην Ἀσάνην ἀπαντῶμεν καὶ ἐπίσκοπον Κορώνης, ὁ Μεθώνης Ἄνθιμος Καράκαλος μετὰ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασιν τοῦ Ὁρλώφ κατέφυγεν εἰς Τεργεστήν ἐνθα καὶ ἀπεβίωσε (Ν. Σιών ἔτος Ζί σ. 526 ἐνθ' ἀντὶ Μεθώνης κατὰ τυπογραφικὸν λάθος γράφεται Μεθύμνης).

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος ἐπισκόπου Ἀνδρούσης γινώσκει μόνον τὸν κατὰ τὸ 1688 ψευδοεπίσκοπον μᾶλλον Ἀρσένιον. Ὁ Ἀνδρούσης Ἀρσένιος ἐν ἔτει 1574 ὑπογράφει γράμμα Πατριαρχικὸν ὑπὲρ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Σταυροπηγίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἡμεῖς ἐκτὸς τοῦ Ἀρσενίου ἀπαντῶμεν τὸν Παρθένιον κατὰ τὸ 1578, ἀποκλίνοντα καὶ τοῦτον πρὸς τοὺς Λατίνους ¹. Τὸ 1672 Ἀνδρούσης Θεοδόσιος (Ἐκ)στικός Φάρος Ἀλεξανδρείας 1907 σ. 468). τὸν Ἀρσένιον 1694, τὸν Θεοδόσιον τὸ 1734 καὶ τὸ 1753 ², τὸν Νικηφόρον ἀπαβιάσαντα τὸ 1756, τὸν Δανιὴλ τὸ 1780 ³, τὸν Κωνστάντιον ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου (1785-1789) ⁴, καὶ τὸν Ἰωσήφ τὸ 1806-1844 ⁵. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιμανδρίτης οὐδένα ἐπίσκοπον Νικέλης ἀναφέρει ἐν τούτοις εἶναι γνωστοὶ ἀρκετοὶ τοιοῦτοι ⁶.

Ἄλλ' οὐδὲ Ζεμενῶν ἐπίσκοπον ἀναφέρει, ἐν τούτοις τοιοῦτον γνωρίζομεν τὸ 1541 Ζεμενῶν καὶ Ταρσοῦ Νεόφυτον (ἴδε Γρηγόρ. Παλαμᾶν Περιοδ. Θεσσαλονίκης 1920 σ. 226), τὸν Νεκτάριον χειροτονηθέντα Ζεμενῶν ὑπὸ τοῦ Κορίνθου Λαυρεντίου καὶ εἶτα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου (1585-1586) γεννημένον Μητροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν ⁷. Ταῦτα τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ ἐπισκοπὴ Ζεμενῶν ἦν ὑπὸ τὸν Κορίνθου ⁸.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος ἀναφέρει εἰς τὸ τέλος τῆς μελέτης του, ὡς λέγει, «καὶ τινὰ ὀνόματα *σπουδαιωτέρων* καὶ *διασημοτέρων* Μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, Μονεμβασίας ἀρχιερατευσάντων κατὰ

1. Νέα Σιών ἔτος Δ' τόμ. Ε'. τεύχ. Α. Β'. σ. 13. Νικολάου Κατραμῆ Ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου Φιλολογικ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου σελ. 185. Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Θ'. τεύχ. Α'. σ. 39.

2. Ἱερὸς Σύνδεσμος (1916) ἀρθ. 258 σ. 3. Ἐκκλησ. Φάρος ἔτος Ε'. τόμ. Θ'. τεύχ. Ν Β σ. 343 Νέος Ἑλληνομνήμων σ. 288. Ἱεροσόλυμ. Βιβλιοθήκη Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως τ. Α'. σ. 447.

3. ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 342.

4. ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 342.

5. Ἐκκλ. Φάρος ἔτος Δ'. τόμ. Η'. τεύχ. Μ Γ'. σ. 63, Θεολογίας τόμ. Ζ' τεύχ. Κ Ε' σ. 131 σημ. 1.

6. Ἱερὸς Σύνδεσμος 1913 ἀριθ. 190 σ. 10. Ἡ Μητρόπολις Ἀμυκλῶν καὶ Τριφυλιτικῆς καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ Πίσας Ἐξερῶν Βαλιγούσιδος ὑπὸ Περικλέους Γ. Ζερλέντη.

7. Βιογραφικὸν σχέδιον περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' ὑπὸ Κ. Σάθα σ. 131.

8. ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 183.

~~διαφόρους καιρούς. Τοιοῦται δὲ Μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι εἶναι οἱ ἑξῆς: Ὁ Ἰωάννης κατὰ τὸν ΙΙ αἰῶνα, ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης, ὁ Παῦλος ὁ Νικόλαος ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ τὸν 13 αἰῶνα ὁ Χρῦσανθος ὁ Ἰσίδωρος ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀρσένιος κατὰ τὸν 15 αἰῶνα ὁ Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας Σωφρόνιος (1445), ὁ Ἰσρεμίας, ὁ Λαρίσης καὶ Μονεμβασίας Ἰωάσαφ, ὁ Ἰερόθεος, ὁ Δωρόθεος, ὁ Γρηγόριος (1688) ὁ Γεράσιμος (1721) Νικηφόρος «18 ἑκατονταετηρὶς καὶ ἄλλοι».~~

Βεβαίως ἡ ἀναγραφὴ αὕτη τῶν ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας δὲν μᾶς λέγει πολλὰ πράγματα, οὐδὲ εἶναι οἱ ἀχρονολογήτως ἀναγραφόμενοι Μητροπολίται οἱ σπουδαιότεροι καὶ διασημότεροι. Τὸν θρόνον τῆς Μονεμβασίας ἐκόσμησε σειρά ὀλίγων Ἰεραρχῶν, ἡ δὲ αἰὶς τῶν ὀπίστων, ἡ Ἐθνικὴ καὶ ἡ Θρησκευτικὴ ὑπῆρξε μεγάλῃ καὶ εὐεργετικῇ καὶ δὲν ἔκρεπε νὰ παρασιωπηθῶσι ὑπὸ τοῦ Συγγραφέως. Εἰς τὸν σύντομον τοῦτον κατάλογον τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ θὰ προσθέσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν προχείρων σημειώσεων ἡμῶν ὀλίγους τινας καὶ δὴ. Τὸν Ἀθανάσιον Σφραγίδα τὸν ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ Σλουμπερζέ, καὶ τὸν Γεώργιον. Τὸν ἐν Ἁγίοις Θεοφάνην τὸν θαυματοργὸν ἀμάσαντα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου Πέτρον τὸν 787 ¹.

Τὸν Παῦλον ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, γράψαντα διήγησιν περὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ², ὁ Παῦλος ἦν Μονεμβασίας κατὰ τὸ 956 (Echo d' Orient. Τόμ. ΙΒ'. σελ. 130).

Τὸν Γρηγόριον περὶ τὸ 1262 ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ ὁποῖου ἡ τέως ἐπισκοπὴ ἀνυψώθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου εἰς Μητρόπολιν κατέχουσα τὸν 98^{ον} θρόνον ³, τὸν Νικόλαον 1282, ἐφ' οὗ ἡ Μητρόπολις Μονεμβασίας ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. Παλαιολόγου ἐπὶ πλέον ἐκμήθη ὑψωθείσα εἰς τὸν 34ον θρόνον, ὁ δὲ Μητροπολίτης αὐτῆς ἔχων τὸν τόπον τοῦ Σίδης ἀνεγνωρίσθη ὡς ἑξαρχος πάσης τῆς Πελοποννήσου ⁴. Τὸν γεραρὸν

1. Νέος Ἑλληνομῶν ΙΒ'. σελ. 279 Βυζ. Χρονικὰ Πετροπούλ. Τομ. ΚΑ. σελ. 104 σ. 106. Gams Katal. Episc. σελ. 430.

2. Βυζαντ. Χρονικὰ Πετρούκ. ΚΑ', σελ. 108 καὶ ἑξῆς.

3. Νέος Ἑλληνομῶν ΙΘ'. τχ. Γ. σελ. 274. Βυζ. τῆς Α'. σελ. 68. Π. Γ. Ζερλέντη Ἡ Μητρόπολις Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτσᾶς κτλ. σελ. 6.

4. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Ε'. σελ. 333. Ὁ Μονεμβασίας Νικόλαος ἀπὸ τοῦ 1293 λόγῳ ἐπίδοσεως προΐστατο καὶ τῆς μητροπόλεως Π. Πατρῶν ἀντίποιετο πρὸς τὸν Λακεδαιμόνος τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀμυκλῶν Π. Γ. Ζερλέντη Ἡ Μητρόπολις Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτσᾶς κτλ. σελ. 7.

Μητροπολίτην Νικόλαον ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ Ἀνδρόνικος ἐπαινεῖ ὡς
 «πάντων ἀριστον, ὡς ἀσκητικόν, εὐλαβῆ, θερμοουργόν, φιλάγαθον, φι-
 λεύσπλαγγνον καὶ ἐν γένει πεπρωκισμένον διὰ πολλῶν ἀρετῶν καὶ
 κατὰ πάντα ἄξιον τῆς μεγίστης καὶ πολυθρέμμοτος Μητροπόλεως,
 ὑπ' αὐτὸν δ' ὑπήγαγεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν τῆς Κιθειρίας,
 Ἐλουσ, Μαΐνης, Ῥέοντος, Ζυμενοῦ καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Μεθώνης
 Κορώνης καὶ Ἀνδρούσης, ὁ Νικόλαος τῷ 1293 φαίνεται δι' ἡν ἔτι Μο-
 νεμβασίας, τῷ 1301 θὰ ἦτο πλέον ἔτερος ¹.

Τὸν Ἰσίδωρον τὸν ἐκ Θεσσαλονίκης τὸν κατὰ Μάϊον τοῦ 1347 τοῦ
 Πατριάρχου Κων)πόλεως ². ἐκ τῶν ἀριστῶν φίλων, τοῦ ἐν Ἀγίοις Γρη-
 γορίου Παλαμᾶ, πατριαρχεύσεντα μέχρι 21 8)βρίου 1344. Τὸν Ἰωάννην
 πρὸ τοῦ 1348 ³.

Τὸν Ἰωάννην διεδέχθη Ἰάκωβος ὁ Κοκκουνάρης μέχρι τοῦ 1348 ⁴.
 Εἰς τοῦτον πιθανῶς ἀντιέθη ὑπὸ Πατριάρχου Καλλίστου ἡ καθιέρωσις
 τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Πατριαρχικῶν Σταυροπηγίων ⁵. Πρὸ τοῦ 1347
 καὶ Μονεμβασίας ὁ Μακάριος τοῦ Πάριου Βουχείριος (Ἐκ)στικὸς Φάρος
 1906. 367) ὅμως ἀργότερον ἀντιέθη ἡ τοιαύτη καθιέρωσις τῷ Ἐπι-
 σκόπῳ Ἀμυκλῶν ⁶. Τὸν Μητροφάνην, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1331 διατελῶν
 Παλαιῶν Πατρῶν, τὸ 1348 μετετέθη εἰς Μονεμβασίαν ⁷.

Τὸν Ἰωάσαφ τὸν 1387 ⁸.

Τὸν Ἀκάμιον τὸ 1396-1405. Ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου τοῦ
 Δ', ὅτε ἐκρίθη ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν του αἱ ἐπισκοπαὶ Μαΐνης καὶ
 Ζεμενῶν δοθῶσι τῷ Κορίνθῳ ⁹. Τὸ 1405 ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκρά-
 τρος Μανουῆλ Παλαιολόγου Χρυσόβουλλον περὶ τῆς Ἐκκλησίας Μο-
 νεμβασίας ¹⁰.

* Ἄγνωστον Μητροπολίτην, ὅστις περὶ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνος

1. Πάλλη καὶ Ποτλῆ ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 334-338. Νέος Ἑλληνομνήμων
 Ζ' σελ. 247. Echo d' Orient ἔτος ΚΘ σελ. 145.

2. Μ. Γεδεῶν Πατριαρχ. πίνακες σελ. 423. Ν. Σιών ἔτος ΙΖ' τχ. β' σελ.
 949.

3. Miklosich—Müller Acta Patr. A' 147.

4. Πάλλη ἐνθα ἀνωτέρω.

5. Acta Patr. A' 328. Acta et Dipl. 1. 271.

6. Acta Patr. A' 502. Μ. Γεδ. Π. Πίνακες 434.

7. Acta Patr. A 274-75. Ἐκκλ. Ἀλήθεια ΔΒ' σελ. 288.

8. Acta Patr. τ. Β' 99.

9. Acta Patr. Β' 287-291. Ἰερὸς Σύνδεσμος 1916 ἀρ. 276.

10. Μ. Γεδεῶν Π. Πίνακες 454. Acta et Diplom. καὶ σελ. 169. Παλαιολ.
 Πελοπον. Γ'. σελ. 122.

ἔγραψε δύο ἀναφορὰς πρὸς τὸν Πατριάρχην ἀδικούμενος ἀναφωνῶν : «ὡ δίκη καὶ νόμοι θεῖοι ποῦ ποτε γῆς ἔδουκ»¹ πολὺ πιθανὸν ὁ Μητροπολίτης οὗτος νὰ εἶναι ὁ Ἀκάκιος. Τὸν Δυσίθεον 1437 λαβόντα μέρος εἰς δν ὁ Σάρδεων Διονύσεως ἀποδνήσκων ἀνέθηκε τὴν τοποτηρητείαν τῆς ἐπαρχίας του².

Τὸν Μητροπολίτην, περὶ οὗ Μᾶρκος Ἐφέσου ὁ Εὐγενικός γράφων τῷ ἐν εὐρέπῳ Ἱερομονάχῳ Θεοφάνει καλεῖ, «ἄνον» καὶ τοῦ ὁποίου κοπελῦδριον λέγεται ὁ Ἀθηνῶν Μητροπολίτης³. Τὸν δραπετίδην ψευδομονεμβασίας Ἀρσένιον Ἀποστόλην καθαιρεθέντα ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Παχωμίου Α' κατὰ Ἰούνιον 1509⁴. Πρὸς τὸν Ἀρσένιον Μονεμβασίας ἦν ὁ Κύριλλος (Πανδώρα 1855-1856 σλ. 494) Τὸν Μανίλλιον Ράλλην, ὅστις ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος Ι' προσχειρίσθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον ἀποβιάσας τὸ 1517⁵.

Τὸν Μανίλλιον διεδέχθη διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Πάπα ὁ Μᾶρκος Μουσοῦρος μὴ προφθάσας νὰ μεταβῇ εἰς Μονεμβασίαν ἐπελθόντος τοῦ θανάτου του⁶.

Τὸν Μητροφάνην 1540, ὅστις ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Μονεμβασίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς Μονεμβασιάτας ἀξιοσημειωτον ἐπιστολήν⁷.

Κατὰ τὸ ἔτος 1540 καὶ 1546, 1564 ἀναφέρεται ὡς Μονεμβασίας ὁ Ἰωάσαφ⁸.

α) Κατὰ τὸ ἔτος 1578 ἀναφέρεται ὡς Μονεμβασίας ὁ Ἰωάσαφ⁹ ὁ αὐτὸς ἄραγε μὲ τὸν προηγούμενον.

1. Νέος Ἑλληνομ. ΙΒ' σλ. 309 καὶ ἐξῆς.

2. Σ. Π. Λάμπρου Παλαιολογ. καὶ Πελοπον. τ. Β' Προλεγόμ. 29, 30. καὶ 31. Ἱστορικ. μελέτη περὶ τῆς Ἐκκλησίας Σάρδεων καὶ τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῆς ὑπὸ Μητροπολίτ. Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ σλ. 64.

3. Λάμπρου Παλαιολογ. καὶ Πελοπον. Α' 22 κδ' μβ' Byzantinische Zeitschrift. K. Krumbacher 1905 τ. ΙΑ' σελ. 248.

4. Ἐκκλησι. Ἀλήθεια ΜΑ' σελ. 135 Θεολογία Γ' 91.

5. Νεοελληνικὴ φιλολογ. Κ. Σάθα σελ. 97.

6. Κ. Σάθα Νεοελλην. φιλολογ. σλ. 81.

7. Turcograecia σελ. 125. Λαύρεντίου Σ. Βρονίκη Ἡ περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΣ' αἰῶνος ἐν Κερκίρῳ ἀποίκισις τῶν Ναυπλιεῶν καὶ τῶν Μονεμβασιεῶν σ. 9. καὶ Ἑλληνομνήμων Μουστοξίδου σ. 336.

8. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΚΒ' σλ. 261.

9. Ἐκκλησι. Ἀλήθεια σλ. 141. Ὁ Ἑλληνικός Φιλολόγ. Σέλλογος ΚΠό-λεως Παράρτημα ΙΓ' σλ. 12. Ἀντὶ τοῦ Ἰωάσαφ ἰσῶς πρέπει νὰ γράφῃ Ἰωσήφ (Φάρος Ἐκκλησι. Ἔτος Ε' 1912 τχ. ΝΓ' σλ. 414).

β) Κατὰ τὸ 1570 ἐν τῷ γράμματι τῷ ἐκδοθένει ὑπὲρ τῶν Προνομίων τῆς Μονεμβασίας ὑπογράφει ὁ Μονεμβασίας Ἰγνάτιος ¹.

γ) Τὸν Μακάριον Μελισσηνὸν Κομνηνὸν τὸ 1571, 1572 (ὅστις παραιτηθεὶς παρέμεινε ἐν Νεαπόλει, ὅπου καὶ εὐρίσκομεν αὐτὸν τὸ 1580 ².

Ὁ Μακάριος οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πελοποννήσου ἀφιερῶσαντες πρὸς τοῦτο πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν. Χαρακτηρίζεται δὲ ὁ Μακάριος ὡς φιλόπατρις καὶ ἡρωϊκός· ἀπεβίωσεν τῇ 12ῃ 7)βρίου 1583 ἐν Νεαπόλει ³.

1574 Ἰωσήφ ὑπογράφοντα γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἰερουσάλης πρὸς τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Σταυροκηγίου τοῦ ἁγίου Νικολάου ⁴. Κατὰ τὸν Μ. Γεδεών τὸν Γαβριὴλ Σευῆρον ⁵ ἀλλ' ἡμεῖς οὐδαμοῦ ἀπαντῶμεν τὸν Σευῆρον ὡς Μονεμβασίας εἰμὴ μόνον ὡς Φ.λαδελφείας, καὶ εἶναι τυπογραφικὸν λάθος ἀντὶ ὡς Μονεμβασίας.

Τὸν Ἰερόθεον ἐκλεγέντα μετὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1578 ⁶, ὁ Ἰερόθεος μαθητὴς τοῦ Θεοφάνους ἐλεαβούλσιον ἦτο κατὰ τὸν Ψευδοδορθόθεον «λόγιος καὶ προκομμένος, παρ' ὅλους τοὺς τότε Ἀρχιερεῖς καὶ ἤκουστον ὁ λαὸς πλὴλὰ καὶ εἶπαντο πολλὰκις νὰ τὸν κάμουν πατριάρχην καὶ αὐτὸς εἶπε καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐὰν γίνῃ παράνομος εἶναι ἐὰν κάμῃ παραίτησιν ὁ Ἰερεμίας». Ὁ Ἰερόθεος ἐπόλεμησεν ἀμειλίχτως τὸν Πατριάρχην Παχοῦμιον Πατέσταν τὸ 1588 ⁷, συνώδευσε τὸν Πατριάρχην Ἰερουσίαν εἰς Μόσχαν. Κατὰ τὸν Μακαριώτατον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον ὁ Ἰερόθεος ἀπέθανε πρὸ τοῦ Μαΐου 1593 ὁ Ἰερόθεος κατὰ τὸν Ἀ. Παπαδόπουλον Κερμαῖα κατήγατο ἐξ Ἰωαννίνων καὶ διετέλεσεν Ἀρχιμανδριτὴς τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ὁ Ἰερόθεος τῷ 1589 ὑπεγράφη πρῶτον χειροτονίας Μιχαὴλ Μόσχας καὶ Κιέβου (Ἀνάλεκτα

1. Acta et Diploma τ. Β' σελ. 117. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Μονεμβασίας κατεῖχε ἐτι τὰς ἐπισκοπὰς Κυθηρίας, Ἐλους, Μαΐνης, Ρέοντος, Ζεμενῶν, Κορώνης, Μεθώνης καὶ Ἀνδρούσης.

2. Ἐκ' κ' Ἀλήθεια ιθ' 420) Π. Ζερλέντη ἐκ τῶν τοῦ Κρουσίου Σουγκικῶν.

3. Κ. Σάθα. Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς 170. 175. 176.

4. Φιλολογικά Ἀνάλεκτα Ζακύνθου Ν. Κατραμῆ Ἀρχιεπ. Ζακύνθου σ. 185.

5. Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 535.

6. Ἐκ' κ' φάρος ἔτος Ε'. τομ. Θ'. (1912) τχ. ΝΓ σ. 429. Ἐκ' κ' Ἀλήθεια ΤΔ'. σ. 400. Βυζαντιν. Χρονικά Πετροπούλεως τ. Ζ'. Παράρτημα σ. 49.

7. ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 3427.

β) Κατὰ τὸ 1570 ἐν τῷ γράμματι τῷ ἐκδοθέντι ὑπὲρ τῶν Προνομιῶν τῆς Μονεμβασίας, ὑπογράφει ὁ Μονεμβασίας Ἰγνάτιος ¹.

γ) Τὸν Μακάριον Μελισσηνὸν Κομνηνὸν τὸ 1571, 1572 (ὄσως παρατηθεὶς παρέμεινε ἐν Νεαπόλει, ὅπου καὶ εὗρισκομεν αὐτὸν τὸ 1580 ².

Ὁ Μακάριος οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πελοποννήσου ἀφισρώσαντες πρὸς τοῦτο πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν. Χαρακτηρίζεται δὲ ὁ Μακάριος ὡς φιλόπατρις καὶ ἠρωϊκός· ἀπεβίωσεν τῇ 12ῃ 7)βρίου 1583 ἐν Νεαπόλει ³.

1574 Ἰωσήφ ὑπογράφοντα γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἱερουσίου περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Σταυροπηγείου τοῦ ἁγίου Νικολάου ⁴. Κατὰ τὸν Μ. Γεδσεὼν τὸν Γαβριήλ Σευῆρον ⁵ ἀλλ' ἡμεῖς οὐδαμοῦ ἀπαντῶμεν τὸν Σευῆρον ὡς Μονεμβασίας εἰμὴ μόνον ὡς Φιλαδελφείας, καὶ εἶναι τυπογραφικὸν λάθος ἀντὶ ὡς Μονεμβασίας.

Τὸν Ἱερόθεον ἐκλεγέντα μετὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1578 ⁶, ὁ Ἱερόθεος μαθητὴς τοῦ Θεοφάνους ἐλαβούλσιον ἦτο κατὰ τὸν Ψευδοδορόθεον ἐλόγιος καὶ προκομμένος, παρ' ὅλους τοὺς τότε Ἀρχιερεῖς καὶ ἤκουστον ὁ λαὸς πικρὰ καὶ εἶπαντο πολλοὶς νὰ τὸν κάμωκν πατριάρχην καὶ αὐτὸς εἶπε καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐὰν γίνῃ παράνομος εἶναι ἐὰν κάμῃ παραίτησιν ὁ Ἱερουσίας». Ὁ Ἱερόθεος ἐπόλεμησεν ἀμειλίκτως τὸν Πατριάρχην Παχούμιον Πατέσταν τὸ 1588 ⁷, συνώδευσε τὸν Πατριάρχην Ἱερουσίαν εἰς Μόσχαν. Κατὰ τὸν Μακαριώτατον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον ὁ Ἱερόθεος ἀπέθανε πρὸ τοῦ Μαΐου 1593 ὁ Ἱερόθεος κατὰ τὸν Ἀ. Παπαδόπουλον Κεραμέα κατήγετο ἐξ Ἰωαννίνων καὶ διετέλεσεν Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ὁ Ἱερόθεος τῷ 1589 ὑπεγράφη προᾶξιν χειροτονίας Μιχαὴλ Μόσχας καὶ Κιέβου (Ἀνάλεκτα

1. Acta et Diploma τ. Β' σελ. 117. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Μονεμβασίας κατεῖχε ἔτι τὰς ἐπισκοπὰς Κυθηρίας, Ἐλους, Μαΐνης, Ρέοντος, Ζεμενῶν, Κορώνης, Μεθώνης καὶ Ἀνδρούσης.

2. Ἐκ' κη' Ἀλήθεια ιθ' 420) Π. Ζεφλέντη ἐκ τῶν τοῦ Κρουσίου Σουκνικῶν.

3. Κ. Σάθα. Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς 170. 175. 176.

4. Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου Ν. Κατραμῆ Ἀρχιεπ. Ζακύνθου σ. 185.

5. Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 535.

6. Ἐκ' κὸς Φάρος ἔτος Ε' τομ. Θ'. (1912) τχ. ΝΓ σ. 429. Ἐκ' κη' Ἀλήθεια ΤΔ' σ. 400. Βυζαντιν. Χρονικὰ Πετροπόλεως τ. Ζ'. Παράρτημα σ. 49.

7. ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 3421.

Ἱεροσολ. Σταχυολογίας τ. Δ'. σ. 81). Ὁ Κεραμεὺς δέχεται τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἱερόθεον μέχρι τοῦ 1591 (Ἱεροσολιμ. Βιβλιοθ. Τ. Α'. σ. 573), κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὡς Μητροπολίτην Μονεμβασίας. Τινὲς δέχονται τὸν Δωρόθεον, τὸν συγγραφέα δῆθεν τοῦ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένου χρονικοῦ, ἀλλ' ὡς κάλλιστα ἀπέδειξεν ὁ Μακαριώτατος οὐδεὶς Δωρόθεος ὑπῆρξε Μονεμβασίας, τὸν Ἱερόθεον διεδέχθη πιθανῶς ὁ Λαυρέντιος (ἴδε Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. παράρτ. Α. Φ. Σ. Κ)λεως τ. Ζ'. σ. 75). Ἐπίσης ἄλλοι δέχονται ὡς συγγραφέα τοῦ Χρονικοῦ Θεόδωρον Μονεμβασίας ἀλλὰ καὶ οὗτος φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρξεν (ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 415).

Ὁ Λαυρέντιος ὑπογράφει εἰς σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1593 ἀναφερόμενον εἰς τὴν Μοῦνην τῶν Ταξιαρχῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς Δαμαλῶν Ταῦτα ἐκ σημειώσεων τοῦ κ. Κουκουλῆ (Δ. Ζακυνθηνοῦ Ἀνέκδοτα Πατριαρχ. Ἐγγραφα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας ἐν «Ἑλληνικοῖς» τ. Β'. σ. 132. Ἐν ἔτει 1659 ἀπαντῶμεν ἀθώωσιν τοῦ ποτὲ Μονεμβασίας Λαυρεντίου προκαθαιρεθέντος διὰ τινὰ πταίσματα (Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ'. σ. 594 ἄραγε... πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου; 1603 Λεόντιος (Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ'. σ. 552), 1604 ἀντὶ τοῦ καθαιρεθέντος Λεοντίου Ἰωάσαφ¹. «τὸν λογιώτατον» κρήνην Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ καθαιρεθέντα τὸ 1608². ὡς λαβόντα ληστρικῶς τὸν θρόνον ἀπὸ τοῦ προκατόχου του Λεοντίου, πρὸ τοῦ Λεοντίου πιθανῶς. Τὸν Γερμανὸν κατὰ τὸ ἔτος 1608 καὶ 1612 (ἀπαντῶμεν αὐτὸν κρήνην³. Τὸν Λεόντιον οὕτως κατὰ τὴν 9 Μαΐου 1604 καθηρέθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ραφαήλ μεθ' ὃν ἐγένετο Ἰωάσαφ καὶ μετ' αὐτὸν πάλιν Λεόντιος⁴.

Τὸν Ἱερεμίαν, ἀδελφὸν τοῦ Χριστιανουπόλεως Νεκταρίου ἐπὶ Πατριάρχου Τιμοθέου τοῦ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν περὶ τοῦ Ἱερεμίου λέγεται ὅτι εἶχεν ἀδελφὸν τὸν ἐπίσκοπον Λεονταρίου, ἄραγε εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Νεκτάριον;⁵.

1. Εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονα τ. ΙΘ'. σ. 42 φέρεται ὁ Νικηφόρος Μελισσηνός, ἀδελφὸς τοῦ Μακαρίου ὡς Μητροπολίτης Μονεμβασίας, βεβαίως ὁ Νικηφόρος οὐδέποτε θά ὑπῆρξεν Μονεμβασίας.

2. Ἐκ)κὴ Ἀλήθεια τ. ΔΒ'. σ. 362, 374. Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Γ. σ. 552, 555.

3. Π. Ζερλέντη Ἡ πρώτη πατριαρχία Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως σ. 12 Μ. Γεδεών Πατριαρχ. Πίνακες σ. 547 Ἑλλ. Φιλολ. Σέλλ. Κων)λεως παράρτημα Κ-ΚΒ'. σ. 89 καὶ Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. παράρτ. ΙΗ' τόμου σ. 173.

4. Ἐκ)κὴ Ἀλήθεια ΔΕ σ. 164 τομ. Δ'. σ. 224. Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλ. τ. Γ'. σ. 555.

5. Π. Ζερλέντη Αἱ Μητροπόλεις Χριστιανουπόλεως Ἀργους καὶ Ναυ-

Τὸν Γερμανὸν 1610 (Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλ. Κωνσταντινουπόλεως παράρτημα Κ-ΚΒ σ. 48).

Τὸν Ἀχιλλίον κατὰ τὸ 1611 καὶ 1616¹, τὸν Χρυσάνθον Λάσκαρην κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὅστις κατὰ τὸ 1620 ἦν πρόφης², τὸν Μητροφάνην τὸ 1616 καὶ 1620, οὗτος μετὰ τοῦ Ἄρτης Γαβριήλ, Διονυσίου Λακεδαιμόνος καὶ Χρυσάνθου Λασκάρεως, Διονυσίου Τυρνόβου, Νεοφύτου Μαΐνης ἀπέβλεψαν πρὸς τὸν Δοῦκα τοῦ Νεβέρ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος³. Τῷ προτὴν Μονεμβασίας Μητροφάνει ἐδόθη ἡ Καλαμάτα, ἀλλὰ τὸ 1632 ἠνώθη τῷ Μονεμβασίας. Τῷ δὲ 1634 καθρέθη ὁ Μητροφάνης καὶ σφετερισθεὶς τὴν Καλαμάταν καὶ ἄλλα χωρία ὑποκείμενα τῷ γνησίῳ Μητροπολίτῃ Νεοφύτῳ⁴.

Τὸν Νεοφύτον ἀπὸ τοῦ 1620 ἀλλὰ καὶ 1626, 1631, 1634· 1651-1640 ἀποθανόντα τὸ 1649 ἢ τὸ 1652⁵. Τὸν Σωφρόνιον τὸν ἀπὸ Γαρδικίου τὸ 1649, ὅστις τὸ 1651 παρεχώρησεν εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὴν κατὰ τὸ 1647 ὑπαχθεῖσαν τῷ Μονεμβασίας Ἀρχιεπισκοπὴν Πλάτης ἀποκατασταθεῖσαν αὐτῷ εἰς Πατριαρχικὴν ἐξουσίαν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτης ἐν Νέῳ Σιῶν (ἔτος Δ' τόμ. 5, ταῖχ. ΙΑ-ΙΒ σ. 1120) ἀναφέρει κατὰ τὸ 1445 Σωφρόνιον Μητροπολίτην Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας κρίσαντα τὸν παρὰ τὰ Γιαννινοῦ τὰν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου μήπως πρόκειται περὶ λάθους τυπο-

πλίας σ. 11 Ἐκ)κὴ Ἀλήθεια ΙΘ'. σ. 429 καὶ τόμ. Γ'. σ. 201 Ἐνθα λέγεται ὅτι τὸν Ἱερεμίαν ἐξέβαλεν ὁ Μητροφάνης καὶ ὁ Ἱερεμίας ἔφυγεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ὁ Μυρῶν Ματθαῖος ἐν ἔτει 1618 γράφει περὶ τινος Μητροπολίτου Μονεμβασίας:

«Ἐπῆσαν ἄρχοντες πολλοὶ καὶ ὁ Μονεμβασίας,

Ἀρχιερέως τίμιος καλῆς ζωῆς ἀγίας.

Τὴν κεφαλὴν του ἔκοψαν, τοῦ πῆραν τὰ ἱερά του

στὴν γῆν γυμνὸν τὸν ἔρριψαν μόνον μετὰ πλευρά του».

¹Id. Bizantinische zeitschrift ἔτος Θ'. σ. 688.

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Δ'. σ. 244 Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. Γ'. σ. 14, Κ. Δελικάνη Πατριαρχ. Ἐγγραφα τ. Γ'. σ. 28.

2. Ἱερὸς Σύνδεσμος 1912 ἀριθ. 182 σ. 12.

3. Κ. Σάθα Νεοελλ. Φιλολογ. σ. 302, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Δ'. καὶ τόμ. ΙΘ'. σ. 420, Ἱερὸς Σύνδεσμος ἐνθ' ἀνωτέρω.

4. Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τ. Γ'. σ. 569, 570 καὶ Π. Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κ. Ἀθηνογόρου ἐν Ἠπειρ. Χρονικοῖς τόμ. Γ'. (1928) σελ. 80 «περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἰωαννίνων».

5. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Γ'. σ. 202, Θ'. σ. 407, Δ'. σ. 224, ΙΘ'. σ. 144, ΚΔ'. σ. 182. Κ. Δελικάνη ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 292 Νέος Ἑλληνομνήμων Ζ'. σ. 247, Κ. Σάθα ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 575, 581.

γραφικοῦ, καὶ ἀντὶ 1645 ἐτέθη 1445. Τὸν Λαυρόντιον, ὅστις τῷ 1659 ἐξελέγη Εὐδοίου¹. Ἀλλὰ τὸ 1672 ἀπαντῶμεν Μονεμβασίᾳ Λαυρόντιον (Ἱεροσολύμ. Βιβλιοθ. Ἀθ. Π. Κεραμέως τ. Α΄ σ. 336). Τὸν Νικηφόρον τὸ 1680². Τὸν Γρηγόριον τὸν ὁποῖον ἀπαντῶμεν τὸ 1689 ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ 1714, ἀν πρὸκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου³...

Τὸν Γεράσιμον 1720 (Ἱεροσολυμητ. Βιβλιοθ. Τομ. Α΄ σελ. 205 τὸ 1723 καὶ τὸ 1726 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου (1726 33), ὅστις ἐκύρωσε τὸ καταστατικὸν τῆς ἐν Μονεμβασίᾳ Σχολῆς⁴.

Ὁ πρὸ τοῦ Ἰγνατίου Μονεμβασίᾳ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ὀρλώφ 1769 ἔφυγε ἐν Κριμαίᾳ.

Τὸν Σαμουὴλ Κύπριον ἀπαντῶμεν ὡς πρῶτον Μονεμβασίᾳ⁵ ἀλλ' ἄραγε ὑπῆρξε τοιοῦτος; οὐδαμοῦ ἀπαντήσαμεν αὐτὸν ὡς τοιοῦτον. Κατὰ τὸν Ματθαῖον Παρανίκαν ἀπὸ τοῦ 1728 Μονεμβασίᾳ ἦν ὁ Ἀθηναῖος Γρηγόριος ὁ Σωτήρης (Ε. Σταματιάδου Οἱ Καταλάνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ).

Τὸν Ἰγνάτιον ἀποθανόντα τὸ 1801⁶, ὃς ἦδη ἀπὸ τοῦ 1782 ἡ Μονεμβασίᾳ⁷.

Τὸν Ἀμβρόσιον Μ. Πρωτοσύγκελον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅστις κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1801 ἐξελέγη Μητροπολίτης Μονεμβασίᾳ καὶ Καλαμάτας ἀλλὰ παρητήθη πρὸς καθησύχασιν τῶν τότε ἐν Κων)πόλει παρεπιδημούντων προκρίτων Πελοποννησίων⁸, καὶ ὅστις κατὰ τὸν 7βριον τὸ 1803 ἐξελέγη Μητροπολίτης Αἰγίνης. Πόρου καὶ Ὑδρας πρὸς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Ἰωακείμ.

Τὸν Χρῦσανθον Παγώνην ἐκλεγέντα τὸ 1801 ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Ἀμβροσίου. Ὁ Χρῦσανθος ἐκλείσθη κατὰ τὸ 1821 μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων εἰς τὰς φυλακὰς Τριπόλεως⁹. Τούτους μόνον τοὺς Ἱεράρχας ἠδυνήθημεν νὰ εὐζωμεν εἰς τὰς σημειώσεις ἡμῶν καὶ νὰ

1. Μ. Γεδεών Πατριαρχ. Πίνακες σ. 576, 578, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 587, Δ' 224, Θ' σ. 417, Κ. Σάθα ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 575, 581, 583, 587.

2. Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλ' Γ' 594.

3. Νέος Ἑλληνομνήμων ΚΑ' 33, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΔΒ' σ. 270, Κ' σ. 126.

4. Ἐκ)κὴ Ἀληθεία Κ. σλ. 500 (Μ. Γεδεών Π. Πίνακ. σλ. 630 τὸ 1747 ὑποψήφιον Μονεμβασίᾳ Ἀνθιμον Ἱερόν Σύνδεσμον 1916 ἀρ. 259. Σχέδιμα 99. Ἱερός Σύνδεσμος 1912 ἀρ. 182 σελ. 13.

5. Θεολογία Γ' σελ. 117.

6. Κώδιξ ὑπομνημ. Πατριαρχείων σελ. 174.

7. Ἱερός Σύνδεσμος 1913 ἀρ. 190 σελ. 9.

8. Κώδιξ ὑπομνημ. ἐνθα ἀνωτέρω Ἐκ)κὴ Ἀληθεία Β' σελ. 278.

9. Ἐκ)κὴ Ἀληθεία Β' 18. Κθ' 244 ΔΓ' 333.

ἀναγράψωμεν ἐν τῇ ἀπερίττῳ ταύτῃ μελέτῃ ἀπόκειται δὲ ἤδη τῷ Ἑλλογίμῳ Ἀρχιμανδρίτῃ κ. Χρυσοστόμῳ Δημητρίῳ νὰ συμπληρώσῃ τὸν παρόντα Κατάλογον ἀνασύρων ἀπὸ τὴν λήθην τῶν αἰῶνων τις οἶδε πόσα ἔνδοξα καὶ ἐκλεκτὰ ὀνόματα Ἰσραρχῶν τῆς πολυδοξάστου πόλεως Μονεμβασίας, ἧτις δὲν ἠτύχησεν νὰ ἔχη μόνον Ποιμενάρχα κλεινοὺς, ἀλλὰ καὶ τέκνα ἐκλεκτὰ καὶ περιλάλητα ὡς τὸν σοφώτατον Μητροπολίτην Φιλαδελφείας Γαβριὴλ τὸν Σευῆρον, τὴν λογίαν, Ἰσρατικὴν καὶ ἐπιφανῆ οἰκογένειαν τῶν Λικινίων, τὸν συμπαθῆ Ἱστορικὸν Γεώργιον Φραντζῆ, τοὺς εὐδαιμονοϊκόνας, Σοφιανοὺς, Μαμωμάς καὶ τόσους ἄλλους εὐεργετικῶς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐργασθέντας.

*Ἐργαφον ἐν Πάργῃ τῇ 22ῃ Αὐγούστου 1929

† Ο ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΤΩΝ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Υ. Γ. ἐν χειρογράφῳ Ἑλληνικῷ τῆς Βιβλιοθήκης Τουρίνου 336, Folio 58 ὑπάρχει Κατάλογος 25 Ἐπισκόπων Μονεμβασίας ἀπὸ τοῦ 1397-1453 Codices Manuscripti bibliothecae Taurinensis Graeci (Tourin 1749) P. 421.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ : 1

Ἐπίσκοποι Βρεσθένης εἶναι γνωστοὶ εἰς ἡμᾶς οἱ ἐξῆς :

Νεόφυτος Λακεδαίμονος πρώην Βρεσθένης (ἐν Παρνασσῷ τόμ. Η' σ. 12).

Ἀγαθάγγελος ἐπίσκοπος Βρεσθένης ἐν ἔτει 1713 (ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 122).

Νεόφυτος πρ. Βρεσθένης, (Ἐπετηρ. Παρνασσοῦ τ. Η' (1904) σελ. 120 ἐνθα ὑπογράφει «Νεόφυτος πρώην Βρεστιάινης»).

Παρθένιος ἀρχιερεὺς Εὐρυσθένης (=Βρεσθένης).

Παρθένιος Θύτης ὁ Πελοποννήσιος βιβλιογράφος (κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ποτὲ Εὐρυσθένης ἀρχιερεὺς) (ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 144).

Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ, πλὴν τῶν ἀνωτέρω προσθετέοι καὶ οἱ ἐξῆς :

1. Δυστυχῶς ἐκ παραδρομῆς παρελήφθησαν οἱ ἐπίσκοποι Βρεσθένης, οὓς σημειούμεν ἐνταῦθα, ἐτι δὲ προσθέτομεν καὶ τινας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τῶν ἀνωτέρω Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν, οἵτινες παρελήφθησαν ἀνωτέρω.

Θεοδώρητος τῷ 1811 (ἴδ. Δελ. Ἱστ. Ἐθνολ. Ἐτ. ἔτ. Α' σ. 98) πλὴν τοῦ Θεοδωρήτου τοῦ Χλωμοῦ († 1803).

Διονύσιος τῷ 1828 (ἴδ. Δ. Ἱστ. Ἐθνολ. Ἐτ. ἔτ. Α' σελ. 119).

Ἰωακείμ περὶ οὗ (ἴδε: Σωτήρ περιόδ. τόμ. ΚΒ' (1889) σ. 281 και Παργασσὸν σελ. 95).

Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Κορώνης προσθετέοι και οἱ ἑξῆς:

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Κορώνης αἰῶνος X
Κωνσταντῖνος > > > XII - XIII

περὶ ὧν (ἴδ. G. Schlumberger Sigiliographie σελ. 184 και 185).

Βησσαρίων ὁ Σπαθάριος ἐπίσκοπος Κορώνης (ἴδε Γρηγόριον Παλαμᾶν Περιόδ. ἐκδιδόμενον ἐν Θεσσαλονίκη τόμ. Γ' σελ. 403), και (Ἐπετηρ. Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τ. Δ' σ. 131).

Εἰς τοὺς ἐπισκόπους Μεθώνης προσθετέοι και οἱ ἑξῆς:

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μεθώνης XII αἰῶνος
Νικήτας > > XII >

(ἴδε Schlumberger ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 186).

Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος Μεθώνης ἐπὶ Πατριάρχου Νικολάου (τὸ α'. 895-106 τὸ β'; 911-935), (ἴδ. Ἱερὸν Σύνδεσμον ἔτ. 1916 ἀριθ. 265 σελ. 6).

Χριστόφορος ἐπίσκοπος Μεθώνης τῷ 1593 (Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. Παράρτ. τ. Ζ' σ. 75).

Εἰς τοὺς ἐπισκόπους Ἀνδρουσῆς σημειωτέος και ὁ Ἰωσήφ Ἀνδρουσῆς (1833) οὗ τὴν βιογραφίαν συντάξε μὲν ὁ ἀδελφός του ἔδημοσιεύθη δ' ἐν «Ἀπόλλωνι» ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου Α. Πετρίδου περιοδικῶ ἐκδιδομένῳ ἐν Πειραιεῖ τόμ. Γ' σελ. 1054 κ. ἑ. (ἴδε και ἐν «Ἑλληνικοῖς» ἔτ. Α' τευχ. 1 σελ. 21).

Θεοδόσιος τῷ 1672 (ἴδ. Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον ἔτ. 1909 σ. 368).

Ἀνδρουσῆς Παρθένιος τῷ 1587 χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μονεμβασίας Μακαρίου (ἴδ. Γρηγ. Παλαμᾶν ἔτ. Β' σελ. 155).

Εἰς τοὺς Μητροπολίτας Μονεμβασίας προσθετέοι και οἱ ἑξῆς:

Λαυρέντιος Μονεμβασίας περὶ οὗ (ἴδ. ἐν «Ἑλληνικοῖς» ἔτ. Β' τευχ. Α' σελ. 132).

Ἀθανάσιος Μονεμβασίας X αἰῶνος

Γεώργιος > IX—X αἰῶνος

περὶ ὧν (ἴδε G. Schlumberger ἔνθ' ἀνωτέρω σ. 185—186)

Ἱερεμίας πρ. Μονεμβασίας τῷ 1572. «Κεκοίμηται ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος και πανισρώτατος μητροπολίτης πρ. Μονεμβασίας Γρηγόριος ὁ

διὰ τοῦ θείου μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετωνομασθεὶς Ἰωάννης ἐν ἔτει 1572 ἰδ. ΙΕ' Ἰουλ. 25» (ἴδε Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. παρὰρ. ΙΖ' τόμ. Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλ. Κων)σταῖνος σελ. 128.

Νεόφυτος Καράκαλος Μονεμβασίας τῷ 1644 περὶ οὗ (ἴδ. Εὐθ. Καστόρη περὶ τῆς ἐν Δημήτσάνῃ Ἑλλ. Σχολῆς (ἔκδ. 1847) σ. 45 καὶ Γ. Ζολώτα Ἱστορία τῆς Χίου Βιβλ. Γ. μέρ. Β'. σ. 154)

Ἀχίλλιος Μονεμβασίας τῷ 1614 περὶ οὗ (ἴδ. Γρηγόρ. Παλαμᾶς ἔτ. Δ'. σ. 741.

Σωφρόνιος Μονεμβασίας τῷ 1669 περὶ οὗ (ἴδε Μ. Γεδεών Ἐγγραφοὶ Λίθοι κλπ. σελ. 75—76).

Παρθένιος Μονεμβασίας (1672)· οὗτος εὖρηται ὑπογεγραμμένος ἐν τῷ κώδικι τῆς Μονεμβασίας εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ἀνδρούσης Θεοδοσίου, ὅτι θέλει δίδει τῷ Μονεμβασίας μητροπολίτῃ γρ. 30 καθ' ἕκαστον ἔτος «χάριν τῆς λεγομένης φιλοτιμίας» ἐπὶ τοῦ Σαμουήλ τοῦ Α'. τὸ Β'. πατριαρχεύσαντος (ἴδε Ἐκκλ. Φάρον Ἀλεξανδρείας ἔτ. Β'. τόμ. Δ'. (1909) σελ. 368.

Βιβλιογραφικὰ Σημειώματα :

Ἐλλείψει χώρου παρελήφθησαν ἐν ἀρχῇ μερικαὶ πηγαί, ἅς σημειοῦμεν ἐνταῦθα.

Α) Ἐπισκοπὴ Μαΐνης :

Περὶ τοῦ Νεοφύτου (1612) (ἴδε καὶ Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. μέρ. Α. σ. 12).

Περὶ τοῦ Ἰωσήφ (1680 ἢ 1684) (ἴδ. Πανθώρα τ. ΚΒ. σ. 153).

Περὶ τοῦ Ἰωακείμ (ἴδ. Echo d' Orient ἔτ. XXXIII, ἀριθ. 158 σ. 182. Ἐσφαλμένως ἀναφέρεται οὗτος ὡς **Μαΐνης Ἀγαθάγγελος** (ἴδ. «Ἑλληνικά» περιοδικ. ἐπιστημονικ. ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν Κ. Ἀμάντου καὶ Σ. Κουγέα ἔτος Β. τευχ. Α'. σ. 142 κέ.).

Β) Ἐπισκοπὴ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ :

Περὶ τοῦ Ἰακώβου 1799 καὶ 1809 (ἴδ. Δ. Ι. Ε. Ε. = Δελτίου Ἱστορικ. Ἐθνολογ. Ἐταιρ. ἔτ. Α. σ. 123 καὶ 116).

Ἐνταῦθα ἴδ. καὶ σελ. 109, 98, 119 ἔνθα γίνεται λόγος περὶ ἄλλων καὶ Ἐπισκόπων.

Γ) Ἐπισκοπὴ Κορώνης :

Περὶ τῶν Ἐπισκόπων Κορώνης Γερασίμου καὶ Στεφάνου (X—XI αἰ.) (ἴδε G. Schlumberger Sigiliographie σελ. 184 καὶ 185).

Δ) Ἐπισκοπή Ἀνδρούσης :

Περὶ τοῦ Θεοδοσίου Ἀνδρούσης (1734—1753) ὡς καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Νικηφόρου (†1756) (ἴδε Δ. Ι. Ε. Ε. τ. ζ'. σ. 395—6).

Περὶ τοῦ Δανιὴλ Ἀνδρούσης τῷ 1780 (ἴδ. Κτιτορικὰ Μονῆς Λαύρας ὑπὸ Δ. Ἀποστολίδου σελ. 38).

Ε) Μητρόπολις Μονεμβασίας:

Ν. Α. Βέη Ἐκφρασις κώδικος τῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας ἐν Δ. Ι. Ε. Ε. τ. σ. (1901) σελ. 986—208.

Περὶ τοῦ Μονεμβασίας Ἰωάσαφ τῷ 1541 (ἴδ. περιοδ. Γρηγόριον Παλαμῶν, ἔτ. 1920 σελ. 225).

Περὶ τοῦ Πρ. Μονεμβασίας Γερμανοῦ τῷ 1611 περὶ οὗ (ἴδε Π. Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φιλαρέτου Βαφείδου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τ. Γ' μερ. Α' σελ. 76 σημ. β').

Περὶ τοῦ Γερασίμου Μονεμβασίας τῷ 1727 (ἴδε Μ. Γεδεών Ἀνέκδοτος Ἐγκύκλιος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερσμίου τοῦ Γ' σ. 20).